
ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
VADYBOS KATEDRA

Indrė Kiudulaitė

ŠVIETIMO ĮSTAIGŲ NEKILNOJAMOJO TURTO
VALDYMO YPATYBĖS

Magistro darbas

Šiauliai, 2006

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
VADYBOS KATEDRA

ŠVIETIMO ĮSTAIGŲ NEKILNOJAMOJO TURTO
VALDYMO YPATYBĖS

Magistro darbas

Socialiniai mokslai, švietimo vadyba (04 ŠV)

Magistro darbo autorė Indrė Kiudulaitė .....

Vadovė doc. dr. Jūratė Stankevičienė.....

Recenzentas.....

SANTRAUKA

Indrė Kiudulaitė

Švietimo įstaigų nekilnojamojo turto valdymo ypatybės.

Magistro darbas.

Magistro darbe yra suformuluotos teorinės bei praktinės švietimo įstaigų nekilnojamojo turto valdymo ypatybės, analizuojami bendrųjų lavinimo mokyklų tinklai bei pastatai, higienos būklė. Daug dėmesio skiriama Lieporių ir „Saulėtekio“ vidurinių mokyklų turto ir lėšų valdymo analizėms bei šių mokyklų esamos būklės privalumams ir trūkumams. Atlikta apklausa anketinio metodo pagalba, kuria siekta išsiaiškinti mokinių (respondentų) nuomonę apie pastatų būklę. Patvirtinta hipotezė: švietimo įstaigų nekilnojamojo turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo skirtumai priklauso nuo pačių švietimo įstaigų (jų populiarumo, iniciatyvos).

SUMMARY

Indrė Kiudulaitė

The Features of the Real Estate Management of Educational Institutions.

Master's work.

This master's final paper formulates theoretical and practical features of the real estate management of educational institutions. Comprehensive school networks, buildings, and state of hygiene is analysed. A lot of attention is paid to the analyses of Lieporiai and „Saulėtekis“ high schools, their real estate and property management, as well as the advantages and disadvantages of the state of the school buildings themselves. During the research the opinion of students about the state of the buildings was studied. Acknowledged hypothesis is that the real estate management of the educational institutions and their differences depend on the educational institutions themselves (on their popularity, initiative).

TURINYS

ĮVADAS	6
1. TEORINIAI ŠVIETIMO ĮSTAIGŲ NEKILNOJAMO TURTO VALDYMO ASPEKTAI.....	9
1.1. NEKILNOJAMOJO TURTO SAMPRATA.....	9
1.2. NEKILNOJAMASIS TURTAS, KAIP EKONOMINIŲ – TEISINIŲ IR SOCIALINIŲ SANTYKIŲ KOMPLEKSAS	12
1.3. VALSTYBĖS IR SAVIVALDYBĖS TURTO VALDYMAS	14
1.3.1. Valstybės turto sandara.....	15
1.3.2. Savivaldybių turto sandara	16
1.3.3. Valstybei nuosavybės teise priklausančio turto valdymas ir atstovavimas valstybės interesams	17
1.3.4. Valstybės ir savivaldybių turto panauda.....	17
1.3.5. Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimas juo patikėjimo teise	18
1.4. ŠVIETIMO ĮSTAIGŲ VALDYMO PROCESAS	22
2. ŠVIETIMO ĮSTAIGOS.....	26
2.1. BENDROJO LAVINIMO MOKYKLŲ TINKLAI	27
2.2. BENDROJO LAVINIMO MOKYKLŲ STRUKTŪRINIAI PADALINIAI.....	28
2.3. UGDYMO ĮSTAIGŲ HIGIENOS BŪKLĖ	34
2.4. UGDYMO ĮSTAIGOS ŠIAULIŲ MIESTE	35
2.5. TURTO IR LĖŠŲ VALDYMAS	45
2.5.1. Mokyklų aprūpinimas finansiniais ir materialiniais ištekliais.....	45
2.5.2. Lieporių ir „Saulėtekio“ vidurinių mokyklų pastatai	46
2.5.3. Mokyklų esamos būklės privalumai ir trūkumai	47
3. ANKETINĖS APKLAUSOS REZULTATŲ TYRIMAS.....	51
IŠVADOS.....	57
LITERATŪRA	60
PRIEDAI	63
Priedas Nr. 1 Lietuvos švietimo sistema	
Priedas Nr. 2 Regionų bendrojo lavinimo mokyklų tankumo skirtumai	
Priedas Nr. 3 Anketa mokiniams	

Priedas Nr. 4 „SAULĒTEKIO“ VIDURINĒS MOKYKLOS PASTATAS

Priedas Nr. 5 LIEPORIŪ VIDURINĒS MOKYKLOS PASTATAS

ĮVADAS

XXI amžius - žinių visuomenės amžius, keliantis naujus reikalavimus ir švietimo sistemai. Globalizacija, informacijos sprogimas, sparti kaita, visuomenės išsiskaidymas – tai iššūkiai, kurie sureikšmina socialinį ir kultūrinį švietimo vaidmenį. Į šiuos iššūkius visuomenė gali atsakyti remdamasi šiuolaikine, nuolat atsinaujinančia švietimo sistema, pajėgiančia parengti išsilavinusius žmones. Viena iš sąlygų tokios sistemos sukūrimui – racionalus mokyklų tinklas, leidžiantis veiksmingiau panaudojant lėšas gerinti ugdymo kokybę.

Įžengėme į XXI a. Nepaliaujamu greičiu viskas keičiasi, tobulėja, žmogaus veiklą vis dažniau keičia nauji technikos atradimai. Mus supantis pasaulis kiekvieną dieną atrodo vis naujesnis ir tobulesnis.

Švietimas – veikla, kuri siekiama suteikti asmeniui visaverčio savarankiško gyvenimo pagrindus ir padėti jam nuolat tobulinti savo gebėjimus. Mokytis – prigimtinė kiekvieno žmogaus teisė. [15, p. 31]

Švietimas – asmens, visuomenės ir valstybės ateities kūrimo būdas. Jis grindžiamas žmogaus nelygstamos vertės, jo pasirinkimo laisvės, dorinės atsakomybės pripažinimu, demokratiniiais santykiais, šalies kultūros tradicijomis. Švietimas saugo ir kuria tautos tapatybę, perduoda vertybes, kurios daro žmogaus gyvenimą prasmingą, visuomenės gyvenimą – darnų ir solidarų, valstybės – pažangų ir saugų. [5, p.34]

Švietimas savo paskirtį geriausiai atlieka, kai jo raida lenkia bendrąją visuomenės raidą. Todėl jis yra prioritetiškai valstybės remiama visuomenės raidos sritis. [5, p.39]

Lietuvos Respublikos konstitucijoje ir kituose įstatymuose įtvirtinus privačią nuosavybę, garantavus pagrindines asmenines teises ir laisves, buvo pradėta kurti daiktinės teisės institutą, plačiai žinomą pasaulinei teisės teorijai ir praktikai. Dabar galiojančiuose Lietuvos Respublikos įstatymuose pagrindinės daiktinės teisės jau įtvirtintos. Šiuo metu daiktinei teisei yra priskiriama: nuosavybės teisė, turto patikėjimo teisė, hipoteka, servitutas. Jos tarpusavyje skiriasi pagal turinį. Plačiausia savo turiniu daiktinė teisė yra nuosavybės teisė. Ji apima visas teises, kurios įmanomos daiktinei teisei, t.y. teisės daiktą valdyti, naudoti ir juo disponuoti. Kitos daiktinės teisės apima kai kurias teises, įeinančias į valdymo, naudojimo teisių, o kartais net ir į disponavimo daiktu teisių visumą. Pavyzdžiui, servituto, kaip daiktinės teisės, turinį sudaro konkrečios tik naudojimosi konkrečiu daiktu ar jo dalimi teisės. Uzufрукtas – tai ne tik teisė naudotis konkrečiu daiktu ar jo dalimi, bet ir teisė gauti iš to daikto pajamas. O patikėjimo teisė turinti turtą valstybės ar savivaldybės įmonė, įstaiga ar organizacija gali

---

turėti kai kurias tiek daikto valdymo, tiek naudojimo, tiek ir disponavimo juo teises priklausomai nuo to, kokias teises joms perdavė atitinkamai valstybė ar savivaldybė, tvirtindama jų įstatus (nuostatus) ir panašiai. Vieną iš šios daiktinės teisės šakų t.y. turto patikėjimo teisę, mes ir nagrinėsime plačiau. Ji buvo žinoma, kaip operatyvinio tvarkymo teisė. Turto patikėjimo teisė – tai valstybės ar savivaldybės įmonės, įstaigos, organizacijos teisė savo įstatų (nuostatų), taip pat tam tikros rūšies valstybės ar savivaldybių įmonių, įstaigų, organizacijų veiklą reglamentuojančių norminių aktų nustatyta apimtimi, tvarka ir sąlygomis, nepažeidžiant įstatymų ir kitų asmenų teisių ir interesų, valdyti, naudoti atitinkamai valstybės ar savivaldybės jai perduotą daiktą, juo disponuoti.

Temos aktualumas. Žymesni savivaldybės švietimo įstaigų tinklo pokyčiai vyksta nuo 1999 m. Pertvarkai vykdyti buvo parengtas planas ir kas metai koreguojamas. Iš esmės šiame plane numatyti pokyčiai įgyvendinti ir jau yra susidarę prielaidos parengti ir pradėti įgyvendinti naują planą. Naujo plano būtinybę sąlygoja 2003 m. Lietuvos Respublikos Seimo priimtame Švietimo įstatymo pakeitimo įstatyme iškeliami valstybės švietimo siekiai, lemiantys švietimo įstaigų tinklo pertvarką. Sukuriama veiksminga ir darni, atsakingu valdymu, tikslingu finansavimu ir racionaliu išteklių naudojimu pagrįsta švietimo sistema. Išplėtojama tęstinė, mokymąsi visą gyvenimą laiduojanti ir prieinama, socialiai teisinga švietimo sistema.

Politikai stengiasi sukurti mums geresnį rytojų, ekonomika sparčiai kinta, kultūra atgyja, švietimas taip pat sparčiai žengia į priekį. Rūpinimasis jaunąja karta vienas iš svarbiausių aspektų šiandieniniame pasaulyje. Juk vaikai – tai mūsų ateitis. Norint, kad ta ateitis būtų skaidri ir šviesi, reikia deramai organizuoti švietimo organizacijų veiklą.

Darbo objektas - švietimo įstaigų nekilnojamasis turtas.

Darbo tikslas – išanalizuoti švietimo įstaigų nekilnojamojo turto valdymą, naudojimą ir disponavimą juo.

Darbo uždaviniai:

1. Išanalizuoti nekilnojamojo turto sampratą;
2. Išanalizuoti nekilnojamąjį turta, kaip ekonominių – teisinių ir socialinių santykių kompleksą;
3. Išanalizuoti valstybės ir savivaldybės turto valdymą;
4. Ištirti Lieporių ir Saulėtekio vidurinių mokyklų turto valdymą ir aptarti jų trūkumus, privalumus bei grėsmes.

Siekiant nustatyti savivaldybės švietimo įstaigų tinklo pertvarkos strateginius tikslus bei uždavinius yra būtina numatyti švietimo įstaigų tinklo esamos būklės privalumus, trūkumus ir ateities tendencijas.

Hipotezė – švietimo įstaigų nekilnojamojo turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo skirtumai priklauso nuo pačių švietimo įstaigų (jų populiarumo, iniciatyvos).

Tyrimo metodai:

1. Dokumentų bei mokslinės literatūros analizė.
2. Empiriniai duomenų rinkimo metodai:
  - a) stebėjimas – atviro stebėjimo būdu buvo renkama informacija apie švietimo pastatų būklę, ar trumpalaikio stebėjimo metu buvo suplanuoti arba pradėti švietimo įstaigų remonto ar atnaujinimo darbai.
  - b) apklausa – anketavimo (apklausos raštu) būdu tiriamos nuomonės, žinios, nuostatos. Anketose yra ir atviro ir uždaro tipo klausimų, kuriais siekiama iš dviejų pasirinktų vidurinių mokyklų mokinių surinkti informaciją apie mokyklų pastatų būklę, jų manymu reikalingus švietimo įstaigose remonto ar renovacijos darbus ir pan.
3. Statistiniai tyrimo metodai:
  - a) atrankos metodai. Duomenys buvo renkami iš pasirinktų švietimo įstaigų pagal jų tipus, įvairius rajonus, bei remonto ar atnaujinimo darbus.
  - b) aprašomoji statistika, pagal kurią atliekamas pirminių duomenų apdorojimas bei parengiama bazė išsamiesiems tyrimams.
  - c) koreliacinė analizė – statistinių ryšių tarp požymių tyrimas.

Darbo struktūra. Tyrimą sudaro dvi dalys – teorinė ir praktinė.

Teorinėje dalyje nagrinėjama švietimo įstaigų nekilnojamojo turto valdymo problema, nekilnojamojo turto samprata, švietimo įstaigų valdymo, naudojimo ir disponavimo juo samprata, požymiai bei reikšmė. Taip pat analizuojamas užsienio ir lietuvių autorių pateiktos valdymo metodologijos bei pateikiamas apibendrinimas.

Praktinėje dalyje analizuojama Šiaulių miesto bendrojo lavinimo mokyklų tinklai bei pastatai. Dėmesio skiriama bibliotekos bei higienos būklės aptarimui. Taip pat plačiau nagrinėja Lieporių ir „Saulėtekio“ vidurinių mokyklų nekilnojamojo turto valdymo ypatybes, pastatų būklę. Siekiama nustatyti, kokie veiksniai turi daugiausiai įtakos mokinių mokyklos pasirinkimui. Anketavimas atliktas dviejose Šiaulių miesto mokyklose, kad būtų galima panaudoti lyginamąjį metodą ir t.t.

---

1. TEORINIAI ŠVIETIMO ĮSTAIGŲ NEKILNOJAMO TURTO VALDYMO ASPEKTAI

1.1. NEKILNOJAMOJO TURTO SAMPRATA

Nekilnojamojo turto terminų žodynas nekilnojamąjį turtą apibrėžia dviem aspektais:

1. Fizinis aspektas nekilnojamasis turtas reiškia žemę ir tai, kas yra prie žemės pritvirtinta.
2. Nekilnojamasis turtas reiškia veiklą, susijusią su nekilnojamojo turto turtinėmis teisėmis bei jo fiziniu naudojimu .

Nekilnojamasis turtas – tai žemė ir su ja susiję objektai, kurių buvimo vietos negalima pakeisti nekeičiant jų naudojimo paskirties ar nemažinant jų kainos. Nekilnojamuoju turtu laikytini kaina ir savininką turintys ištekliai, kurių buvimo vietos negalima pakeisti nekeičiant paskirties ir nelemiant jų kainos. Anksčiau pateikiama nekilnojamojo turto samprata, savininko būtinybės išskyrimas leidžia pabrėžti esminį turtinių santykių aspektą nagrinėjant nekilnojamojo turto sampratos specifiką. [30, p.23]

Nekilnojamasis turtas gali būti gyvenamosios ir negyvenamosios paskirties. Gyvenamasis turtas pasižymi unikalia savybe pritraukti ir patenkinti socialines reikmes. Norint apibrėžti nekilnojamąjį turtą kaip prekę, reikia sujungti fizinį ir teisinį nekilnojamojo turto apibrėžimus. Fizinis nekilnojamojo turto apibrėžimas nustato fizinės objekto ribas, apskaičiuoja plotą ir nurodo vietovės santykį su kitomis turto rūšimis. Teisinis apibūdinimas identifikuoja turimas teises ir nagrinėja vieno subjekto nuosavybės perdavimą kitam subjektui. Paprastai, keičiantis nekilnojamojo turto savininkui pats nekilnojamasis turtas ar vietovė, kurioje jis yra, nesikeičia. Todėl nekilnojamojo turto rinkos preke laikytinos turtinės teisės, nors didesnis dėmesys gali būti skiriamas ir fiziniam objektui. [11, p.24]

Nekilnojamojo turto teisės suteikia jų turėtojui galimybę parduoti, dovanoti, įkeisti turimą turtą, jį išnuomoti ar atlikti kitokius teisėtus veiksmus. Įvairias nekilnojamojo turto disponavimo galimybes lemia ne tik turtinės teisės, bet ir nekilnojamojo turto specifinės charakteristikos.

Fizinės nekilnojamojo turto charakteristikos:

1. Nemobilumas. Leidžia žemę bei pastatus traktuoti kaip nekilnojamąjį turtą;
2. Ilgaamžiškumas;
3. Žemės absoliutinė stoka. Žemės pasiūla yra fiksuota ir ribota;
4. Įvairumas. Neįmanoma rasti dviejų absoliučiai vienodų sklypų;

Institucinės nekilnojamojo turto charakteristikos:

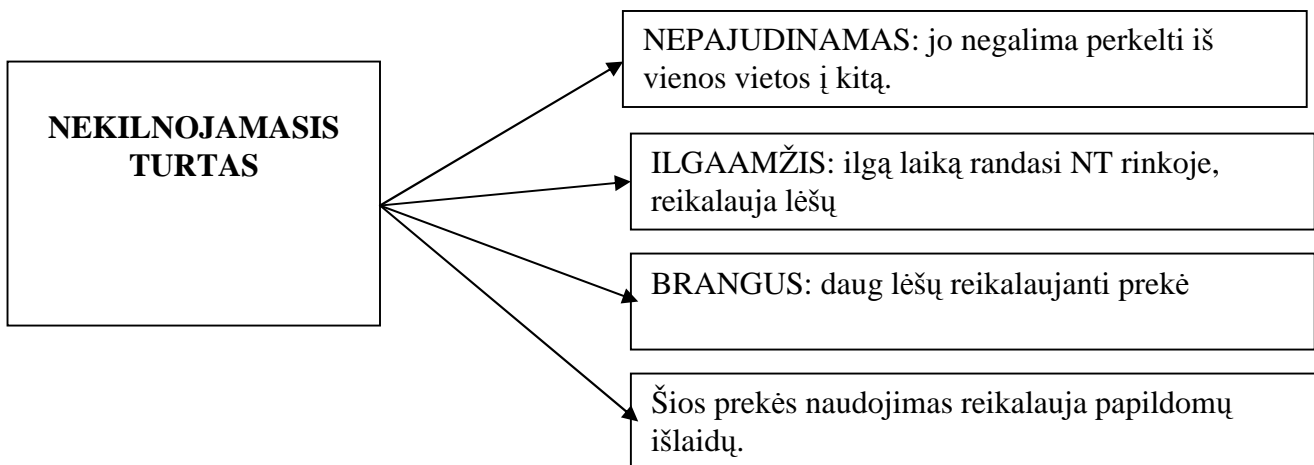
Institucinės nekilnojamojo turto charakteristikos pasireiškia per norminį reguliavimą, taip pat per papročius ir tradicijas.

1. Norminis reguliavimas – nekilnojamojo turto teisinė-ekonominė dinamika, yra visapusiškai reglamentuotas vyriausybiniais norminiais aktais. Priimti įstatymai apibrėžia teisinę-ekonominę nekilnojamojo turto dinamiką: leidžia jį privatizuoti, pirkti, parduoti, užtikrinti nuosavybės teises į jį ir jų tęstinumą, reglamentuoja nekilnojamojo turto pirkimo – pardavimo sąlygas;
2. Papročiai. Papročiai, kaip mąstymo ir veikimo būdas, būdingas tam tikrai vietai, taip pat veikia nekilnojamojo turto kaip prekės paklausos ir pasiūlos dinamiką. Priklausomai nuo šalies kultūros, nekilnojamas turtas gali būti vertinamas bei pasirenkamas skirtingai.
3. Turtinių teisių garantas. Nekilnojamas turtas gali būti naudojamas kaip turtinių santykių užstatas paskoloms gauti. [11, p.24]

Ekonominės nekilnojamojo turto charakteristikos:

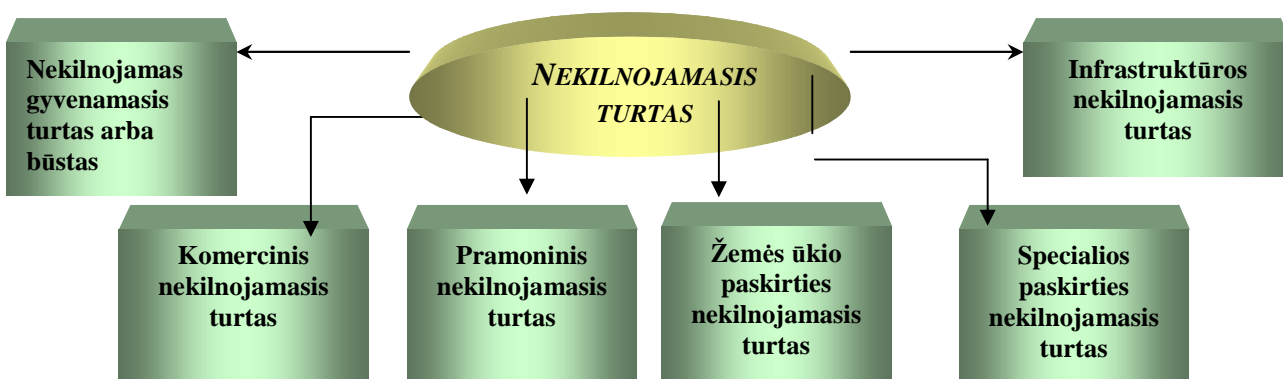
1. Vietovės prieinamumo kaštai (arba vietovės charakteristikos). Vienas svarbiausių veiksnių – santykiniai judėjimo kaštai (pinigų, laiko ir pastangų), kurių reikalauja patekimas į nekilnojamojo turto objektą;
2. Likvidumas. Nekilnojamas turtas kaip prekė bendrai pasižymi nedideliu likvidumu;
3. Paklausos elastingumas. Nekilnojamojo turto paklausa yra neelastinga kainai, tačiau elastinga pajamoms;
4. Abipusė priklausomybė – abipusė sklypų panaudojimo, tobulinimo įtaka nekilnojamojo turto objekto kainai. [11, p.26]

Nekilnojamojo turto savybes matome pavaizduotame 1 paveikslėlyje.

1 pav. Nekilnojamojo turto savybės
Šaltinis : B.Galinienė, "Turto ekonomika ir vertinimas", Vilnius, 1999

Nekilnojamojo turto objektus galima klasifikuoti remiantis įvairiais kriterijais: geografiniu arba vietos požiūriu; pagal nuosavybės formą (visuomeninis ir privatus nekilnojamas turtas); pagal turto objekto dydį ir kitais aspektais. Tačiau dažniausiai mokslinėje literatūroje nekilnojamojo turto objektų klasifikavimas remiasi nekilnojamojo turto objekto paskirties išskyrimu. Pagal nekilnojamojo turto objektų paskirtį nekilnojamas turtas gali būti skirstomas tokiu būdu:

2 pav. Nekilnojamojo turto tipai
Šaltinis : B.Galinienė, "Turto ekonomika ir vertinimas", Vilnius, 1999

Toks klasifikavimas palengvina nekilnojamojo turto analizės procesą, padeda greičiau nustatyti nekilnojamojo turto būklės, panaudojimo ir rinkos savybių pokyčius.

Nekilnojamas turtas – ilgaamžiškiausia ir iš visų egzistuojančių, solidžiausia prekė. Jos negalima, kaip kartais pasitaiko su asmeniniais daiktais, užmiršti ar pamesti. Žemė savo prigimtimi amžina, o statiniai ir įrenginiai turi normatyvinius tarnavimo terminus. Nekilnojamojo turto prekė užtikrina investicijų patikimumą, kadangi jos vertė bėgant laikui auga. [11, p.25]

1.2. NEKILNOJAMASIS TURTAS, KAIP EKONOMINIŲ – TEISINIŲ IR SOCIALINIŲ SANTYKIŲ KOMPLEKSAS

Teorijoje ir praktikoje dera skirti nekilnojamojo turto, kaip materialaus (fizinio) objekto supratimą ir kaip ekonominių – teisinių ir socialinių santykių komplekso, užtikrinančio specialią jo valdymo tvarką ir ypatingą teisių į nekilnojamąjį turtą stabilumą (žr. 3 pav.)

Bet kuris nekilnojamojo turto objektas realioje tikrovėje egzistuoja, kaip fizinių, ekonominių, socialinių ir teisinių savybių kompleksas. Kiekviena iš jų atitinkamais atvejais, gali pasireikšti, kaip pagrindinė (lemianti), priklausomai nuo esamos situacijos, tikslų ir analizės stadijos.

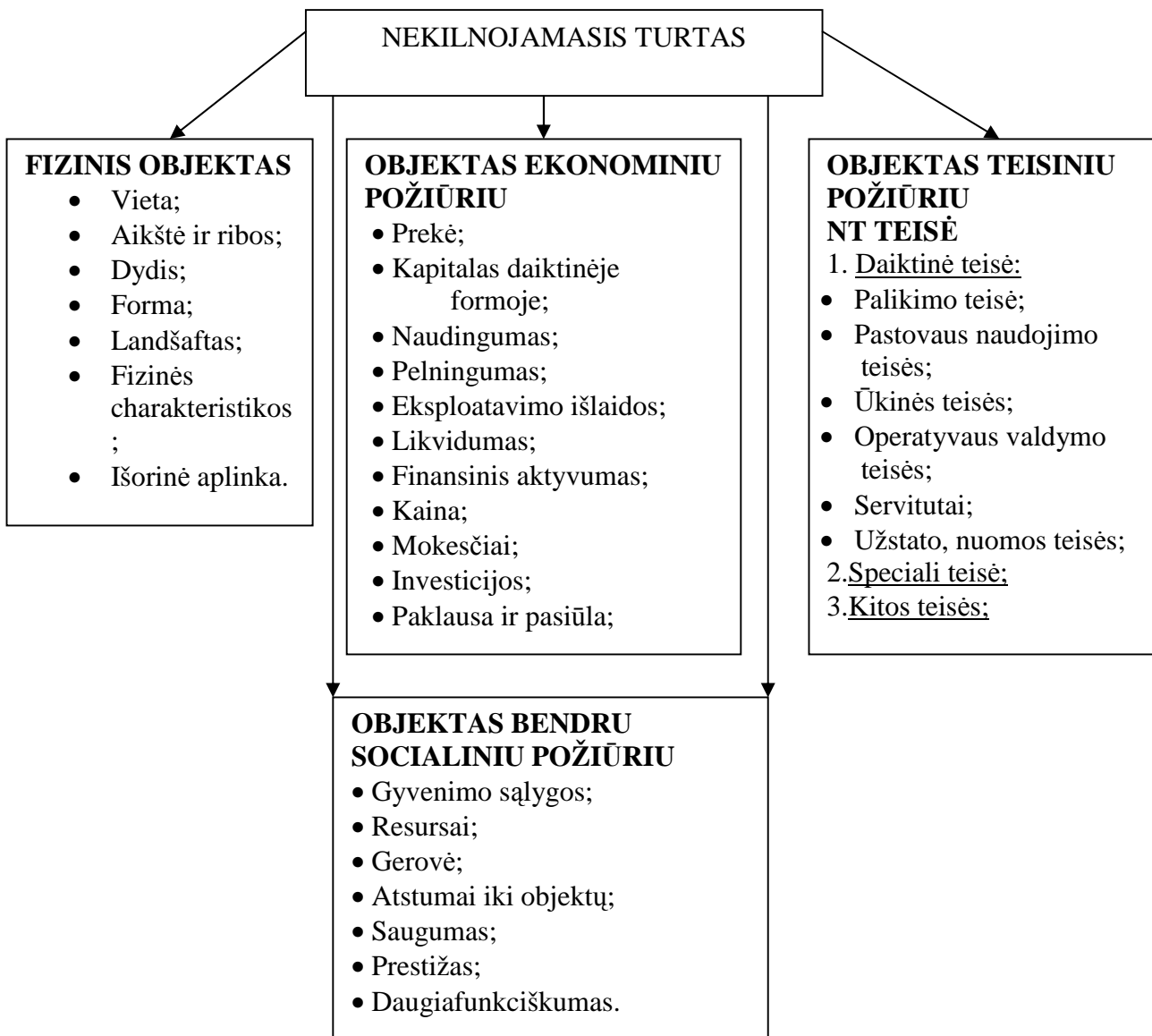
Geografinė koncepcija atspindi nekilnojamojo turto fizines charakteristikas: statinių konstrukciją ir medžiagą, dydį, vietą, klimatą, objekto aplinką ir kitus parametrus. Visus nekilnojamojo turto objektus veikia fiziniai, cheminiai, biologiniai, technologiniai ir kiti procesai. To pasekoje laipsniškai kinta vartojamosios savybės ir funkcinis tinkamumas. Į būklę atsižvelgiama vykdant sandorius, valdant ir naudojantis nekilnojamoju turtu.

Ekonominė koncepcija nekilnojamąjį turtą vertina, kaip į efektyvų investavimo objektą ir patikimą instrumentą generuoti pelną. Pagrindiniai nekilnojamojo turto elementai – vertė ir kaina – kyla iš jo naudingumo, sugebėjimo patenkinti įvairius žmonių poreikius ir interesus.

Nekilnojamojo turto *socialinis vaidmuo* – tai fiziologinių, psichologinių, intelektualinių ir kitų žmonių poreikių tenkinimas. Objektas socialiniu požiūriu gali veikti visuomenę, atskirų žmonių grupes ar atskirus individus. Pavyzdžiui, vargingi būstai yra neestetiški, nekomfortiški (nešvari aplinka ir t.t.). Tai įvairiais aspektais veikia aplinkinius gyventojus. [30, p.27]

Juridiniame lygyje nekilnojamas turtas – valstybės nustatytų, atsižvelgiant į šalies ypatybes ir tarptautines normas, viešų ir privačių teisių visuma. Privačios teisės gali būti nedalomos ir dalinės, bei paskirstytos pagal turto fizinį horizontalų ir vertikalų padalinimą (požeminiai resursai, žemės sklypai, statiniai ant jų ir oro erdvė). Išsivysčiusiose pramoninėse pasaulio šalyse, įstatymai garantuoja teisę privatiems asmenims pirkti, parduoti, išsinuomoti ar perduoti turtą ar teises jį valdyti ir naudoti kitiems piliečiams ir įmonėms, t.y. laisvai elgtis su savo nuosavybe. Tačiau, kai privati nekilnojamojo turto nuosavybė prieštarauja visuomeniniams interesams, ji liaujasi būti privačios teisės jurisdikcijoje. Egzistuoja nekilnojamojo turto valdymo ir naudojimo valstybinio reguliavimo formos: statybos apribojimai, zonavimo sistema, gamtosaugos reikalavimai ir kt. [30, p.29]

Perkant ar parduodant būstą, jį registruojant, dovanojant susiduriama su teisiniais klausimais. Teisinė sistema stengiasi atspindėti esamą socialinę, ekonominę, politinę, techninę būklę šalyje bei rinkos ekonomikos keliamus reikalavimus.

3 pav. Nekilnojamasis turtas, kaip ekonominių – teisinių ir socialinių santykių kompleksas
Šaltinis: A.Rutkauskas, “Nekilnojamojo turto plėtotė, investicijos ir rizika, Vilnius, 2001.

Nekilnojamasis turtas pasižymi didele nuosavybės teisių ir pelno paskirstymo *teisių kombinacijų įvairove*. Vieni jų komponentai gali būti visiškoje nuosavybėje, kiti – nuomjami, tretieji – laikinai naudojami, ketvirtieji – užstatyti, penktieji – valstybės nuosavybėje.

Pasaulinėje praktikoje nekilnojamasis turtas suprantamas, kaip žemės sklypas ir visa, kas yra po juo ir visa, kas yra virš jo, įskaitant nuolatinis objektus, neatsiejamai gamtos ar žmogaus susietus su juo, o taip pat teisės į šiuos objektus.

1.3. VALSTYBĖS IR SAVIVALDYBĖS TURTO VALDYMAS

Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymas (1998 m. gegužės 12 d. Nr.VIII-729) reglamentuoja valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo tvarką bei sąlygas, valstybės ir savivaldos institucijų įgaliojimus šioje srityje tiek, kiek to nereglamentuoja kiti šio turto valdymo ir (ar) naudojimo bei (ar) disponavimo juo įstatymai.

Valstybės turto valdymas – tai pirmiausia atstovavimas valstybės interesams, dalyvaujant ir priimant įvairius nutarimus bendrovių visuotiniuose akcininkų susirinkimuose.

Pagrindinės įstatymo sąvokos:

Turtas - materialiosios, nematerialiosios ir finansinės vertybės.

Turto valdymas - teisė įstatymų nustatyta tvarka daryti turtui fizinį bei ūkinį poveikį.

Turto naudojimas - naudingųjų turto savybių taikymas naudotojo poreikiams tenkinti.

Disponavimas turtu - teisė turtą parduoti, kitaip perleisti, taip pat išnuomoti, įkeisti arba kitokiu būdu keisti jo teisinę būklę.

Turto valdytojas - valstybės ar savivaldybių institucijos, Lietuvos bankas, valstybės ar savivaldybės įmonė, įstaiga ar organizacija ir įstatymo nustatytais atvejais kiti juridiniai asmenys, patikėjimo ar nuosavybės teise valdantys, naudojantys valstybės ar savivaldybės turtą ir disponuojantys juo.

Turto nurašymas - Vyriausybės nustatyta tvarka įformintas turto išėmimas iš apyvartos ar sandėliavimo vietų, kai šis turtas perleidžiamas ar likviduojamas.

Turto likvidavimas - Vyriausybės nustatyta tvarka nurašyto turto išvežimas į sąvartyną arba jo sunaikinimas.

Turto patikėjimo teisė - valstybės ar savivaldybių institucijos, Lietuvos banko, valstybės ar savivaldybės įmonės, įstaigos, organizacijos teisė savo įstatuose (nuostatuose), taip pat valstybės ar savivaldybės įmonių, įstaigų, organizacijų veiklą reglamentuojančiuose norminiuose aktuose nustatyta tvarka bei sąlygomis valdyti, naudoti valstybės ar savivaldybių perduotą turtą ir disponuoti juo nepažeidžiant įstatymų ir kitų asmenų teisių bei interesų. Kiti juridiniai asmenys valstybės ar savivaldybės jiems patikėjimo teise perduotą turtą valdo, naudoja ir disponuoja juo tiek ir tokia tvarka bei sąlygomis, kaip nustatyta įstatymuose bei turto patikėjimo sutartyje. [26, p. 234]

1.3.1. Valstybės turto sandara

Valstybės turtas gali būti:

- 1) ilgalaikis materialusis;
- 2) nematerialusis;
- 3) finansinis;
- 4) trumpalaikis materialusis.

Ilgalaikis materialusis turtas yra:

- 1) žemė, vidaus vandenys, miškai, parkai ir kiti nekilnojamieji daiktai, išskyrus tuos, kurie nuosavybės teise priklauso fiziniams ir juridiniams asmenims;
- 2) žemės gelmės, taip pat valstybinės reikšmės vidaus vandenys, miškai, parkai, keliai bei kilnojamosios ir nekilnojamosios kultūros vertybės ir paminklai, jei bet koks šiame punkte išvardytas turtas valstybei nuosavybės teise priklauso įstatymų nustatyta tvarka;
- 3) valstybės valdžios ir valdymo institucijoms, įmonėms, įstaigoms bei organizacijoms, patikėjimo teise perduoti pastatai ir jų dalys, statiniai ar įrenginiai;
- 4) 1990 metų blokados fondo vertybės;
- 5) kitas ilgalaikis materialusis turtas.

Nematerialusis turtas yra:

- 1) valstybės vardas;
- 2) teisė naudotis Lietuvos Respublikos heraldikos objektais;
- 3) teisė į oro erdvę virš Lietuvos Respublikos teritorijos, jos kontinentinį šelfą bei ekonominę zoną Baltijos jūroje;
- 4) nacionalinė radijo dažnių paskirstymo lentelė;
- 5) valstybės valdžios ir valdymo institucijų, valstybės įmonių, įstaigų ir organizacijų vardu gauti patentai ir licencijos, taip pat teisės, atsirandančios iš patentų ir licencijų, valstybiniai sertifikavimo ženklai, techniniai projektiniai dokumentai, valstybės valdoma informacija, kurios naudojimą reglamentuoja kiti įstatymai, informacijos apdorojimo programos ir intelektinės veiklos rezultatai;
- 7) kitas nematerialusis turtas.

Valstybės finansinis turtas yra:

- 1) gautos ir nepanaudotos valstybės biudžeto pajamos;
- 2) Lietuvos banko kapitalas;
- 3) valstybei nuosavybės teise priklausantys vertybiniai popieriai ir turtinės teisės, atsirandančios iš šių vertybinių popierių;

---

4) valdant, naudojant valstybės turtą ar disponuojant juo gautos grynosios pajamos, kurios neišskaitomos į valstybės biudžetą;

5) reikalavimo teisė į valstybės išduotas paskolas;

6) valstybės įmonių kapitalas;

Trumpalaikis materialusis valstybės turtas yra valstybei nuosavybės teise priklausantis turtas, kurį numatoma sunaudoti ar parduoti per vienerius metus arba kurio įsigijimo vertė yra mažesnė už Vyriausybės nustatytą materialiojo turto vertę. [27, p.6]

1.3.2. Savivaldybių turto sandara

Savivaldybių turtas gali būti:

1) ilgalaikis materialusis;

2) nematerialusis;

3) finansinis;

4) trumpalaikis materialusis.

Savivaldybių ilgalaikis materialusis turtas yra:

1) žemė, pastatai ir statiniai, įrenginiai ir kiti nekilnojamieji daiktai, nuosavybės teise priklausantys savivaldybei;

2) vietinės reikšmės kilnojamosios ir nekilnojamosios kultūros vertybės ir paminklai, nuosavybės teise priklausantys savivaldybei;

3) kitas ilgalaikis materialusis turtas.

Savivaldybių nematerialusis turtas yra:

1) savivaldybių heraldikos objektai;

2) savivaldybės įmonių, įstaigų ir organizacijų vardu gauti patentai ir licencijos, taip pat teisės, atsirandančios iš patentų ir licencijų, sertifikavimo ženklai, techniniai projektiniai dokumentai, informacijos apdorojimo programos ir intelektinės veiklos rezultatai;

3) kitas nematerialusis turtas.

Savivaldybių finansinis turtas yra:

1) gautos ir nepanaudotos savivaldybės biudžeto pajamos;

2) savivaldybėms nuosavybės teise priklausantys vertybiniai popieriai ir turtinės teisės, atsirandančios iš šių vertybinių popierių;

3) į savivaldybės biudžetą neišskaitytos grynosios pajamos, gautos valdant, naudojant savivaldybės ilgalaikį materialųjį turtą ar disponuojant juo;

-
- 4) reikalavimo teisė į savivaldybės išduotas paskolas;
  - 5) savivaldybės įmonių kapitalas ir grynasis šių įmonių pelnas. [27, p. 7]

1.3.3. Valstybei nuosavybės teise priklausančio turto valdymas ir atstovavimas valstybės interesams

Valstybės turto fondas atstovauja valstybės interesams valdant, naudojant jam patikėjimo teise perduotas valstybei nuosavybės teise priklausančias akcijas ir ilgalaikį materialųjį turtą bei jais disponuojant. Valstybės turto fondas, vykdydamas, naudodamas jam patikėjimo teise perduotas valstybei nuosavybės teise priklausančias akcijas ir kitą turtą bei jais disponuodamas:

- Ø perima ir valdo valstybei nuosavybės teise priklausančias akcijas ir nekilnojamąjį turtą;
- Ø dalyvauja visuotiniuose akcininkų susirinkimuose, atstovaudamas patikėjimo teise jam perduotoms valstybei nuosavybės teise priklausančioms akcijoms;
- Ø apskaito valstybei nuosavybės teise priklausančias akcijas, finansinę, ekonominę būklę;
- Ø nuomoja bei įstatymų nustatyta tvarka perleidžia ilgalaikį materialųjį turtą;
- Ø sudaro sutartis su kitais akcininkais dėl valstybei nuosavybės teise priklausančių akcijų pardavimo kartu su šių akcininkų akcijomis;
- Ø rengia ir teikia LR Vyriausybės teisės aktų turto valdymo klausimais projektus. [25, p.235]

1.3.4. Valstybės ir savivaldybių turto panauda

Valstybės ir savivaldybių turtas gali būti perduodamas laikinai neatlygintinai naudotis šiems panaudos subjektams:

- 1) viešosioms įstaigoms, veikiančioms pagal Viešųjų įstaigų įstatymą, kai bent vienas iš jų steigėjų yra valstybės ar vietos savivaldos institucija, arba viešosioms švietimo įstaigoms, turinčioms Švietimo ir mokslo ministerijos leidimus (licencijas) mokytį;
- 2) labdaros ir paramos organizacijoms bei fondams;
- 3) visuomeninėms organizacijoms ir politinėms partijoms;
- 4) valstybės valdžios ir valdymo institucijoms, valstybės (savivaldybių) įstaigoms, organizacijoms, valstybinėms mokslo ir studijų institucijoms;
- 5) kitiems subjektams, jei tai nustatyta įstatymų.

Sprendimą perduoti valstybės arba savivaldybės turtą panaudos subjektams siekdama užtikrinti visuomenės interesus priima Vyriausybė arba savivaldybės taryba. [25, p. 237]

1.3.5. Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo patikėjimo teisė

Pagal Civilinio kodekso 99 straipsnio 2-ąją dalį valstybinės ar savivaldybių įmonės, įstaigos ir organizacijos atitinkamą valstybės ar savivaldybių turtą valdo, naudoja bei disponuoja juo turto patikėjimo teisėmis, vadovaudamasis savo įstatais (nuostatais). Valstybinės ar savivaldybių įmonės, įstaigos ir organizacijos, būdamos ekonomiškai ir juridškai savarankiški subjektai, joms perduotą atitinkamai valstybės ar savivaldybių turtą valdo, juo naudojasi ir disponuoja. Dėl to, kad šios įmonės, įstaigos ar organizacijos joms perduotą turtą valdo ir juo naudojasi, nekyla jokių abejonių, nes tai akivaizdžiai patvirtina praktinė šių įmonių, įstaigų ir organizacijų veikla. Abejonių gali kilti tik dėl to, ar jos disponuoja perduotu turtu.

Paanalizavus tiek valstybinių, tiek savivaldybinių įmonių, įstaigų ir organizacijų veiklą, matyti, kad šioms įmonėms, įstaigoms ir organizacijoms iš tikrųjų yra suteiktos kai kurios teisės, priskirtinos prie disponavimo teisių. Pavyzdžiui, ypač valstybinės ar savivaldybių gamybinės įmonės turi teisę savarankiškai pasirinkti žaliavų tiekėjus ir susitarti dėl žaliavų kainos, pasirinkti asmenis, kuriems realizuos savo pagamintą produkciją ir netgi nustatyti tos produkcijos kainas, o svarbiausia, gali nurašyti pagrindinius gamybinius fondus dėl jų amortizacijos ir panašiai. Šis pavyzdys liudija, kad valstybinės ar savivaldybių įmonės, įstaigos ir organizacijos tikrai turi disponavimo joms perduotu turtu teisę, nes perkant žaliavas ar realizuojant pagamintą produkciją, pasikeičia apyvartinių fondų, kurie sudaro įmonės turto dalį, teisinė padėtis. Mat šis turtas perduodamas nuosavybėn kitam asmeniui, t.y. produkcijos pirkėjui, ar savo turto dalis pinigine ar kitokia išraiška perduodama žaliavų tiekėjui už pateiktas žaliavas.

Taigi galima daryti išvadą, kad valstybinėms ir savivaldybių įmonėms, įstaigoms ir organizacijoms tikrai suteiktos teisės joms priskirtą turtą valdyti, naudoti ir juo disponuoti. Įvertinant, kad nuosavybės teisės turinį sudaro trijų pagrindinių teisių grupės – valdymo, naudojimo ir disponavimo, o nuosavybės teisės turinys apsprendžia turto savininką, vėlgi galima būtų teigti, jog valstybinės įmonės, įstaigos ir organizacijos valdo perduotą joms turtą, juo naudojasi ir disponuoja nuosavybės teise, t.y. turi būti pripažįstamos turto savininkėmis.

Norint daryti išvadą, kad turintis teisę turtą valdyti, naudoti ir juo disponuoti asmuo yra to turto savininkas, būtina įsitikinti, ar šis asmuo turi nurodytąsias teises visa apimtimi. Valstybės ar savivaldybių įmonių, įstaigų, organizacijų turto valdymo, naudojimo bei disponavimo teisės yra griežtai tikslinės paskirties, kadangi jos yra suteiktos tam tikrai veiklai vykdyti.

Paanalizavus, kokia apimtimi valstybinės ir savivaldybių įmonės, įstaigos ir organizacijos turi teisę joms perduotą turtą valdyti, naudoti ir juo disponuoti, paaiškėja, kad pastarosios teisės gali būti realizuojamos tik tiek, kiek leidžia įstatymai ir įvairūs poįstatyminiai aktai, reglamentuojantys aptariamųjų įmonių veiklą, bei jų įstatai (nuostatai). Tai priklauso nuo konkrečių įmonių, įstaigų, organizacijų veiklos tikslų bei turto paskirties. Todėl teisinis to paties daikto režimas skirtingose įmonėse gali būti ne vienodas. Pavyzdžiui, valstybinės ir savivaldybių įmonės, įstaigos, organizacijos negali iš esmės keisti gamybos apimtys, pobūdžio, gaminamos produkcijos rūšies, jeigu to nenumato jų įstatai ir nuostatai. Kadangi teisės, įgalinčias spręsti šiuos klausimus, reikėtų priskirti prie naudojimosi turtu teisių grupės, tai reikėtų, kad šioms įmonėms, įstaigoms ir organizacijoms paprastai nėra suteikiamos absoliučios naudojimosi joms perduotu turtu teisės. Valstybės ir savivaldybių įmonėms, įstaigoms ir organizacijoms taip pat negali priimti sprendimų dėl reorganizavimosi ar likvidavimosi, susijungimo su kitomis įmonėmis, įstaigomis ar organizacijomis. Kadangi teisės, įgalinančios spręsti šiuos klausimus, priskirtinos prie disponavimo turtu teisių grupės, tai, vadinasi, šioms įmonėms, įstaigoms ir organizacijoms nėra suteikiamos disponavimo turtu teisės.

Išsina, kad valstybinės ir savivaldybių įmonės, įstaigos ir organizacijos valdo joms perduotą turtą, juo naudojasi ir disponuoja ne nuosavybės teise, kadangi jos neturi absoliučių teisių.

Valstybinės įmonės, įstaigos ar organizacijos turto patikėjimo teisė savo prigimtimi yra subjektinė teisė, kadangi ji sudaro galimybę atlikti bendromis teisės normomis ar konkrečios įmonės, įstaigos, organizacijos įstatais (nuostatais) numatytus veiksmus ir reikalauti, kad tretieji asmenys netrukdytų. Turto patikėjimo teisė yra turtinio pobūdžio. Jos objektas, kaip ir kitų daiktinių teisių objektas, yra daiktai. Ir ne tik bet kokie daiktai, o daiktai, nuosavybės teise priklausantys valstybei ar savivaldybei, kurios pastarosios yra perdavusios atitinkamai savo įmonėms, įstaigoms ar organizacijoms. Todėl turto patikėjimo teisė priklauso atitinkamai nuo valstybės savininkės ar savivaldybės savininkės teisių. Ji yra išvestinė iš valstybės ar savivaldybės teisės.

Turto patikėjimo teisės subjektai gali būti tik valstybės ar savivaldybės įmonės, įstaigos, organizacijos, turinčios juridinio asmens teises, nes tik juridinio asmens turto atskirumas įgalina jas savo vardu įgyti turtines bei asmenines ne turtines teises, t.y. būti savarankiškais civilinių teisių santykių subjektais. [25, p. 5]

Valstybės ar savivaldybių įmonės, įstaigos, organizacijos, kaip turto patikėjimo teisės subjektai, dėl savo žinioje turimo turto valdymo, naudojimo bei disponavimo juo yra teisiniuose santykiuose ne tik su trečiaisiais asmenimis, turinčiais pasyvią pareigą, bet ir atitinkami su valstybe savininke ar savivaldybe savininke bei atitinkamomis valstybės ar savivaldybės valdymo institucijomis, kurioms jos yra pavaldžios ir kurių atžvilgiu jos pačios yra įpareigoti asmenys. Todėl atitinkamai valstybės ar

---

savivaldybių įmonių, įstaigų, organizacijų teisės valdyti, naudoti joms perduotą turtą bei disponuoti tuo turtu kartu yra ir jų pareigos atitinkamai valstybės ir savivaldybės nustatytu būdu bei tvarka šias teises įgyvendinti. Valstybės ar savivaldybės turto perdavimas turto patikėjimo teisėmis atitinkamai valstybės ar savivaldybės nuosavybės teisės įgyvendinimo būdų. Valstybės ar savivaldybės interesai sudaro pagrindinį patikėjimo teisės subjekto veiklos turinį, pagrindinį jo tikslą. Tačiau be šio pagrindinio tikslo, be valstybės ar savivaldybės interesų, turto patikėjimo teisės subjektas, įgyvendindamas teise jam perduotą turtą valdyti, naudoti bei juo disponuoti, turi taip pat ir savo interesus. Todėl turto patikėjimo teisė lieka įstatymu įtvirtinta valstybinių ar savivaldybės įmonių, įstaigų, organizacijų galimybe tam tikru būdu veikti – įgyti sau teises sukurti pareigas, tuo tenkinant ir savo interesus, t.y. lieka subjektine teise.

Valstybės turto valdymas, naudojimas ir disponavimas juo patikėjimo teise. Valstybės turtas patikėjimo teise valdyti, naudoti ir disponuoti perduodamas Vyriausybės nustatyta tvarka, jeigu Lietuvos Respublikos įstatymai nenustato kitaip. Valstybės turtą patikėjimo teise valdo, naudoja ir juo disponuoja valstybės įmonė Valstybės turto fondas, o turtą, kuris Vyriausybės nutarimu neperduotas šiam fondui, - valstybės institucijos, Lietuvos bankas, valstybės įmonės, įstaigos ir organizacijos, ir numatytais atvejais savivaldybės.[34, p.12]

Nurodyti subjektai turi teisę priimti sprendimus, susijusius su valstybės turto valdymu, naudojimu ir disponavimu juo, išskyrus sprendimus, susijusius su turto perleidimu kitų asmenų nuosavybėn ar su daiktinių teisių suvaržymu, jei įstatymai nenustato kitaip. Turint teisę priimti sprendimus dėl valstybės turto perdavimo patikėjimo teise turi teisę nustatyti ir kitas patikėto turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo sąlygas.

Kitiems juridiniams asmenims valstybės turtas patikėjimo teise gali būti perduotas pagal turto patikėjimo sutartį tik tais atvejais, kai įstatymai jiems priskiria valstybines funkcijas. Sprendimą dėl turto perdavimo patikėjimo teise kitiems juridiniams asmenims priima Vyriausybė. Tokiame sprendime turi būti nurodyta vyriausybės institucija ar įstaiga, įgaliota sudaryti turto patikėjimo sutartį. Kiti juridiniai asmenys, kuriems valstybės turtas perduotas pagal turto patikėjimo sutartį, negali šio turto perduoti nuosavybės teise kitiems asmenims, jo įkeisti ar kitaip suvaržyti daiktines teises į jį, juo garantuoti, laiduoti ar kitokiu būdu juo užtikrinti savo ar kitų asmenų prievolių įvykdymą, jo išnuomoti, suteikti panaudos pagrindais ar perduoti jį kitiems asmenims naudotis kitu būdu. Šis turtas gali būti naudojamas tik įstatymų jiems priskirtoms funkcijoms įgyvendinti. Turto patikėjimo sutartyje gali būti nustatyta ir kitų apribojimų. Turto patikėjimo sutartis pasibaigia Civilinio kodekso nustatytais atvejais. Sutartį sudariusi institucija ar įstaiga privalo atsisakyti patikėjimo sutarties remdamasi Civilinio kodekso 6.967 straipsnio 1 dalies 5 punktu, jei juridinis asmuo (patikėtinis) nebegali įgyvendinti (ar

---

atsisako) valstybinių funkcijų, kurioms įgyvendinti pagal patikėjimo sutartį buvo perduotas turtas. Valstybės institucija ar įstaiga, sudariusi turto patikėjimo sutartį, privalo prižiūrėti, kad sutartis būtų tinkamai vykdoma. Pasibaigus turto patikėjimo sutarčiai, turtą patikėjimo teise valdo, naudoja ir juo disponuoja sutartį pasirašiusi valstybės institucija ar įstaiga, jei Vyriausybė nenustato kitaip. Patikėjimo teise į perduotą valstybės turtą atsiranda nuo turto perdavimo patikėjimo teisės subjektui (patikėtiniui) ir turto perdavimo – priėmimo akto pasirašymo. [35, p.15]

Savivaldybėms perduodamo valstybės turto valdymas, naudojimas ir disponavimas juo patikėjimo teise. Patikėjimo teise savivaldybės valdo, naudoja ir disponuoja:

a) valstybė turtu, kuris pagal Valstybės turto perdavimo savivaldybių nuosavybėn įstatymą priskirtas savivaldybių nuosavybei, bet dar neperduotas jų nuosavybėn. Jeigu savivaldybė atsisako perimti nuosavybėn jai perduodamą valstybės turtą, Vyriausybės nutarimu šis turtas gali būti perduotas valstybės institucijoms, valstybės įmonėms, įstaigoms ir organizacijoms;

b) valstybės turtu, kuris Vyriausybės nutarimais savivaldybėms perduodamas valstybinėms bei priskirtosioms funkcijoms atlikti; [35, p.17]

Jei pasikeičia valstybinės ar priskirtosios funkcijos ar jų subjektai, Vyriausybės nutarimu šis turtas patikėjimo teise gali būti perduotas kitiems nurodytiems subjektams.

Savivaldybių turto valdymas, naudojimas ir disponavimas juo. Savivaldybei nuosavybės teise priklausančio turto savininko funkcijas, remdamasi įstatymais, įgyvendina savivaldybės taryba. Kitos savivaldybių institucijos, savivaldybės įmonės, įstaigos ir organizacijos joms patikėjimo teise perduotą savivaldybės turtą valdo, naudoja bei disponuoja juo pagal įstatymus savivaldybių tarybų sprendimų nustatyta tvarka. Kitiems juridiniams asmenims savivaldybės turtas patikėjimo teise gali būti perduodamas pagal turto patikėjimo sutartį savivaldybių funkcijoms įgyvendinti. Sprendimą dėl turto perdavimo patikėjimo teise kitiems juridiniams asmenims priima savivaldybės taryba. Tokiame sprendime turi būti nurodyta savivaldybės institucija ar įstaiga, įgaliota sudaryti turto patikėjimo sutartį. Kiti juridiniai asmenys, kuriems savivaldybės turtas perduotas pagal turto patikėjimo sutartį, negali šio turto perduoti nuosavybės teise kitiems asmenims, jo įkeisti ar kitaip suvaržyti daiktines teises į jį, juo garantuoti, laiduoti ar kitu būdu juo užtikrinti savo ir kitų asmenų prievolių įvykdymą, jo išnuomoti, suteikti panaudos pagrindais ar perduoti jį kitiems asmenims naudotis kitu būdu. Šis turtas gali būti naudojamas tik savivaldybių funkcijoms įgyvendinti. Turto patikėjimo sutartyje gali būti nustatyta ir kitų apribojimų. Savivaldybės institucija ar įstaiga, sudariusi turto patikėjimo sutartį, privalo prižiūrėti, kad sutartis būtų tinkamai vykdoma. Turto patikėjimo sutartis pasibaigia Civilinio kodekso nustatytais atvejais. Sutartį sudariusi savivaldybės institucija ar įstaiga privalo atsakyti patikėjimo sutarties remdamasi Civilinio kodekso 6.9 straipsnio 1 dalies 5 punktu, jei juridinis asmuo

---

(patikėtinis) nebegali (ar atsisako) įgyvendinti savivaldybių funkcijų, kurioms įgyvendinti pagal patikėjimo sutartį buvo perduotas turtas. Pasibaigus turto patikėjimo sutarčiai, turtą patikėjimo teise valdo, naudoja ir juo disponuoja sutartį pasirašiusi savivaldybės institucija ar įstaiga, jei savivaldybės taryba nenustato kitaip. [35, p.21]

Patikėjimo teisė į perduodamą savivaldybės turtą atsiranda nuo turto perdavimo patikėjimo teisės subjektui (patikėtinui) ir turto perdavimo-priėmimo akto pasirašymo.

1.4. ŠVIETIMO ĮSTAIGŲ VALDYMO PROCESAS

Nuo XIX šimtmečio pabaigos priimta valdymą apibrėžti pagal keturias konkrečias vadovo atliekamas funkcijas: planavimą, organizavimą, vadovavimą ir kontrolę. Nors iki dabar šis požiūris buvo kruopščiai tyrinėjamas ir kritikuojamas, jis vis dar visuotinai naudotinas. Todėl galime sakyti, kad valdymas – tai organizacijos narių pastangų planavimo, organizavimo, vadovavimo ir kontrolės procesas bei visų kitų organizacijos išteklių panaudojimas siekiant organizacijos užbrėžtų tikslų. [14, p.10]

Valdymas – tarptautinio žodžio „administravimas“ atitikmuo. Valdytojas valdo vadovaudamasis aukštesnių instancijų nurodymais ir vykdydamas jų sprendimus (išreikštus teisės aktais, normatyviniais dokumentais ir kt.). [36, p.11]

Planavimas. Planavimas, reiškia, kad vadovai apgalvoja savo tikslus ir veiksmus iš anksto ir jų veiksmi remiasi kokia nors taisykle, planu ar logika, o ne atliekami spontaniškai. Pirmasis planavimo žingsnis yra organizacijos tikslų formulavimas.

Planai paprastai skirstomi į strateginius ir operatyvinius. Strateginius planus kuria vadovai, šiuose planuose atsispindi pagrindiniai organizacijos tikslai. Operatyviniai planai skirti strateginiams planams įgyvendinti kasdieninėje veikloje.

Planuojant paprastai atliekami tokie pagrindiniai žingsniai: organizacijos vizijos numatymas, organizacijos filosofijos ir vertybių sistemos nustatymas, organizacijos misijos suformulavimas, dabartinės situacijos analizė, strateginių tikslų nustatymas, taktinių tikslų nustatymas, operatyvinių tikslų nustatymas, veiklos plano parengimas. Planavimo pagrindinis tikslas – padėti švietimo organizacijai sėkmingai įdiegti naujoves.[36, p. 22]

Organizavimas. Tai toks darbo, valdžios ir išteklių paskirstymo tarp organizacijų narių ir jų suderinimo procesas, kuris leidžia jiems pasiekti organizacijos tikslus. Esmė – atrinkti žmones,

---

suformuluoti iš jų grupes ir padaryti jas veiksmingomis komandomis, kurios drauge sėkmingai siektų organizacijai iškeltų tikslų ir uždavinių įgyvendinimo. [31, p.11]

Organizacinei veiklai svarbiausia – žmonių santykiai ir laikas. Organizuojant susidaro organizacijos santykių struktūra ir būtent per šiuos struktūrinius santykius bus siekiama ateities planų.[36, p. 41]

Vadovavimas. Tai darbuotojų skatinimas, nukreipimas reikiama linkme, atitinkama įtaka, siekiant, kad jie atliktų būtinas užduotis. Vadovavimas glaudžiai sieja vadovą su visais kitais jam dirbančiais žmonėmis. Vadovai mėgina įtikinti kitus telktis kartu siekti rezultatų, aiškėjančių iš planavimo bei organizavimo etapų. Sudarydami tinkamą aplinką, vadovai padeda darbuotojams siekti geriausių rezultatų. [31, p.11]

Kontrolė. Tai procesas, užtikrinantis, kad reali veikla atitiktų planuojamą. Kontrolės funkcija susideda iš pagrindinių elementų:

- 1) atliekamo darbo standartų nustatymo;
- 2) darbo vertinimo;
- 3) jo palyginimo su nustatytais standartais;
- 4) kai randama nukrypimų. [31, p.12]

Vis daugiau organizacijų kuria naujus būdus, kaip į kontrolės funkciją įtraukti kokybę. Svarbiausias uždavinys – tenkinti vartotojų poreikius.

Švietimo įstaigų nekilnojamojo turto valdymo procese svarbų vaidmenį vaidina teisinga statinių priežiūra bei naudojimas.

Švietimo įstaigų statinių naudojimas ir priežiūra. Pagrindiniai statinių ir jų konstrukcijų techninės priežiūros ir teisingo naudojimo uždaviniai yra šie:

- 1) siekti, kad statiniai ir jų konstrukcijos būtų naudojami nepažeidžiant projektų, statybos bei eksploataavimo normų;
- 2) laiku pastebėti, teisingai įvertinti ir likviduoti atsiradusius statybinių konstrukcijų defektus;
- 3) profilaktinėmis priemonėmis tausoti (saugoti nuo ankstyvojo susidėvėjimo) statinius ir jų konstrukcijas;
- 4) išvengti statinių griūčių, o joms įvykus arba įvykus stichinėms nelaimėms, išvengti papildomų padarinių ir nuostolių;
- 5) siekti, kad statiniai nedarytų žalos žmonių sveikatai ir aplinkai. [19, p.15]

Natūraliai neapšviestose laiptinėse, koridoriuose ir kitose vietose, skirtose žmonių ir transporto judėjimui, turi būti įrengtas nuolatinis dirbtinis apšvietimas.

Pastato sklype būtina prižiūrėti:

- 1) paviršinio ir gruntinio vandens nuleidimo iš visos teritorijos ir nuo statinių sistemas;
- 2) išmetimo vamzdynų triukšmo slopintuvus ir kitus triukšmo šaltinių lokalizavimo ir triukšmo sumažinimo iki normos įrenginius ir statinius;
- 3) vandentiekio, kanalizacijos, drenažo, šilumos, transporto, dujų ir skystojo kuro vamzdynų, hidraulinių pelenų pašalinimo įrenginius ir statinius;
- 4) bazinius ir darbo reperius bei ženklus;
- 5) apsaugos nuo žaibo sistemas ir įžeminimo įrenginius. [19, p.17]

Statinio techninė priežiūra rūpinasi statinio naudotojas, kuris privalo:

- 1) naudoti statinį (jo patalpas) pagal paskirtį;
- 2) laikytis normatyviniuose statybos techniniuose dokumentuose ar normatyviniuose statinio saugos ir paskirties dokumentuose nustatytų statinio naudojimo ir priežiūros reikalavimų, kad būtų išlaikytos statinio (jo dalių, inžinerinių sistemų) savybės, atitinkančios esminius statinio reikalavimus
- 3) organizuoti ir / ar atlikti statinio techninę priežiūrą;
- 4) suremontuoti, rekonstruoti arba nugriauti statinius, jeigu tolesnis jų naudojimas kelia pavojų žmonių gyvybei, sveikatai ar aplinkai, arba nepatenkinama statinių estetinė išvaizda.
- 5) Statinyje esančių elektros tiekimo ir ryšių linijų, vamzdynų ir kitų komunikacijų priežiūrą vykdo ir už ją atsako juos eksploatuojantys fiziniai ar juridiniai asmenys.
- 6) Statinio naudojimas ir priežiūra prasideda užbaigus jo statybą ir (ar) nustatyta tvarka pripažinus statinį tinkamu naudoti. [19, p.18]

Paaiškėjus, kad statinio būklė kelia pavojų statinyje ar arti jo gyvenančių, dirbančių ar kitais tikslais būnančių žmonių sveikatai, gyvybei ar aplinkai, statinio naudotojas, atsižvelgdamas į grėsmės pobūdį, privalo imtis priemonių žmonėms, aplinkai ir statiniui apsaugoti nuo galimų pasekmių, sustabdyti statinio naudojimą, uždrausti bet kokią veiklą statinyje (jei reikia, - ir statinio sklype).

Pastato techninė priežiūra. Pastato techninę priežiūrą organizuoja mokyklos ūkvedys. Ūkvedys, atlikdamas pastato techninę priežiūrą, vykdo organizacines ir technines priemones pastato techninei būklei palaikyti, kad būtų užtikrinti pastato esminiai reikalavimai per ekonomiškai pagrįstą pastato naudojimo trukmę.

Statinio techninę priežiūrą sudaro:

- 1) nuolatinis statinio būklės stebėjimas;
- 2) statinio periodinės ir specializuotos apžiūros;
- 3) pastebėtų statinio būklės defektų šalinimas;

---

4) remonto (paprastojo arba kapitalinio) organizavimas. [19, p. 12]

Nuolatiniai statinio stebėjimai turi būti vykdomi ne rečiau kaip kartą per savaitę, stebėjimus atlieka ūkvedys. Nuolatinių stebėjimų metu vizualiai tikrinamos statinio pagrindinės konstrukcijos, fiksuojami pastebėti defektai, avarijų ar griūties pavojai ir numatomos priemonės jiems pašalinti, tikrinama gaisrinės saugos įrenginių ir priemonių būklė, patalpų ir aplinkos sanitarinė būklė.

Teorinės dalies apibendrinimas. Valstybinėms ir savivaldybių įmonėms įstaigoms ir organizacijoms (tame tarpe švietimo įstaigos) yra suteiktos teisės joms priskirtą turtą valdyti, naudoti ir juo disponuoti. Įvertinant, kad nuosavybės teisės turinį sudaro trijų pagrindinių teisių grupės – valdymo, naudojimo ir disponavimo, o nuosavybės teisės turinys apsprendžia turto savininką, galima teigti, jog švietimo įstaigos valdo perduotą joms turtą, juo naudojasi ir disponuoja nuosavybės teise.

Švietimo įstaigos, kaip turto patikėjimo teisės subjektai, dėl savo žinioje turimo turto valdymo, naudojimo bei disponavimo juo yra teisiniuose santykiuose ne tik su trečiaisiais asmenimis, turinčiais pasyvią pareigą, bet ir atitinkami su savivaldybe savininke bei atitinkamomis valstybės ar savivaldybės valdymo institucijomis, kurioms jos yra pavaldžios ir kurių atžvilgiu jos pačios yra įpareigoti asmenys. Todėl atitinkamai švietimo įstaigų teisės valdyti, naudoti joms perduotą turtą bei disponuoti tuo turtu kartu yra ir jų pareigos atitinkamai valstybės ir savivaldybės nustatytu būdu bei tvarka šias teises įgyvendinti.

Švietimo įstaigos valdytojas (direktorius) valdo vadovaudamasis aukštesnių instancijų nurodymais ir vykdydamas jų sprendimus (išreikštus teisės aktais, normatyviniais dokumentais ir kt.).

2. ŠVIETIMO ĮSTAIGOS

Pakankamas ugdymui skirtų patalpų plotas ir tinkama jų būklė yra svarbus ugdymo kokybės veiksnys. Mokyklų patalpos ypač greitai dėvisi dėl intensyvaus naudojimo. Galimybė jas atnaujinti priklauso nuo skiriamų lėšų.

Priede Nr.1 pateikiama Lietuvos švietimo sistema.

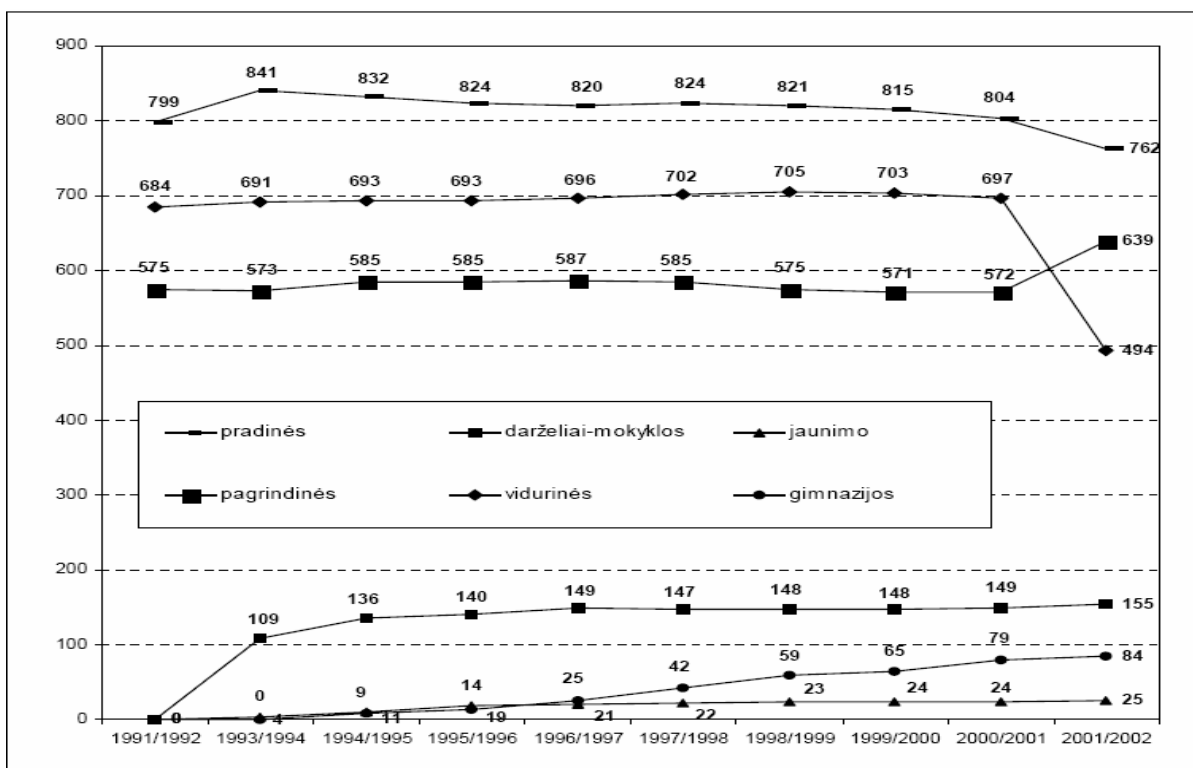
Daugelis Lietuvos mokyklų statytos 1960–1980 metais. Per pastaruosius 10 metų pastatytos 74 mokyklos, iš jų 53 – kaime. Bendras mokyklų patalpų ir klasių (kabinetų) plotas 1990–2001 metais padidėjo 1,2 karto. Kai kurių dalykų kabinetų skaičiaus augimas viršijo šią tendenciją: informatikos kabinetų padaugėjo 5,6 karto, mokomųjų dirbtuvių – 1,8 karto, užsienio kalbų – 1,5 karto, sporto salių – 1,4 karto. Spartesnę šios paskirties patalpų skaičiaus augimą lėmė pakitęs požiūris į ugdymo reikmes. 2000–2001 m. m. mokyklose sumažėjo valgyklų (–35). Seni mokyklų pastatai neatitinka dabartinių reikalavimų dėl susidėvėjimo ir dėl pakitusio požiūrio į higienos reikalavimus bei energijos taupymą. Per 10 metų atnaujintos 273 mokyklos. Atnaujinti senstančius mokyklų pastatus 2001 m. padėjo Pasaulio banko paskola. Ji buvo skirta savivaldybių infrastruktūrai tvarkyti. Šios paskolos 80 mln. Lt buvo nutarta atiduoti mokykloms atnaujinti. 60 savivaldybių pagal Švietimo ir mokslo ministerijos nustatytus kriterijus parengė 112 mokyklų atnaujinimo projektus.

Atnaujinamų mokyklų skaičius savivaldybėse nevienodas: Vilniuje – 10, Kaune – 5, Marijampolėje – 3, kituose rajonuose bei miestuose – po 1 arba 2 mokyklas. Sostinėje už 13,2 mln. Lt (10,6 mln. Lt skyrė Pasaulio bankas, 2,6 mln. Lt – savivaldybė) iš pradžių buvo numatyta atnaujinti 9 mokyklas, vėliau, per konkursus sutaupius 2 mln. Lt, – dar vieną vidurinę mokyklą. 2001 m. mokyklų statybai skirta: iš savivaldybių biudžetų – 25 500 tūkst. Lt; iš valstybės biudžeto spec. dotacijų savivaldybėms – 17 000 tūkst. Lt; iš Švietimo ir mokslo ministerijos biudžeto – 10 170 tūkst. Lt; iš viso – 52 670 tūkst. Lt. Pagrindinės mokyklų būklės problemos konstatuotos Valstybinės visuomenės sveikatos priežiūros tarnybos prie Sveikatos apsaugos ministerijos pažymoje. Joje padarytos išvados, kad „bendrojo lavinimo mokyklų paruošimas naujiems mokslo metams (t.y. 2001/2002) yra nepatenkinamas“ bei su tuo susiję „bendrojo lavinimo mokyklų moksleivių sveikatos rodikliai kasmet blogėja“. Net 16 rajonų nė vienai mokyklai neišduoti leidimai-higienos pasai. Atkreiptas dėmesys, kad: daugelio mokyklų stogai yra susidėvėję, seni langai perkrypę arba sudūlėję, jų neįmanoma tinkamai užsandarinti. Dėl prastų langų mokyklų patalpos blogai šildomos ir vėdinamos; net 171 (vidurinėse ir pagrindinėse) mokykloje nėra sporto salių, daugeliui esančių sporto salių skubiai būtinas remontas; dėl

nepatenkinamo mokyklų aprūpinimo reikiamo dydžio suolais apie 16,8 proc. bendrojo lavinimo mokyklų moksleivių, apie 19,7 proc. gimnazistų sėdėjo jų ūgio neatitinkančiuose suoluose.

2.1. BENDROJO LAVINIMO MOKYKLŲ TINKLAI

Mokyklų tinklas gali būti vertinamas įvairiais aspektais: tankumo, išsidėstymo tolydumo, optimalaus (gyventojų poreikius atitinkančio) įvairių tipų ir pakopų mokyklų rinkinio administraciniuose vienetuose. Mokymuisi skirtų pastatų tinklas kuriamas ne vieną dešimtmetį ir sunkiai keičiamas, nes tam reikia didelių investicijų (mokyklų tinklo pokyčiai pavaizduoti 4 pav.). Lengviau keičiama pastatų paskirtis reorganizuojant juose įsikūrusias švietimo ir ugdymo įstaigas.

4 pav. 1991–2001 m. Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklų tinklo pokyčiai
Šaltinis: www.itc.smm.lt/21z/duomenys/statistika/ksuv

1991–2001 m. mokyklų tinklas šalyje tankėjo, nes daugėjo naujų tipų mokyklų:

- darželių-mokyklų (nuo 0 iki 155),
- jaunimo (nuo 0 iki 25),
- gimnazijų (nuo 0 iki 84).

2001 m. antroje pusėje dėl tinklo pertvarkos mažėjo pradinių ir vidurinių mokyklų skaičius, daugėjo pagrindinių mokyklų.

Bendrajį lavinimą teikiančių mokyklų tinklą sudaro trijų tipų mokyklos: pradinės, pagrindinės ir vidurinės, kurios drauge apima apie 90% visų mokyklų.

Keitėsi vidutinis mokyklų dydis. Vidutinis moksleivių skaičius pradinėse mokyklose padidėjo du kartus (nuo 24,4 iki 49,8). Pagrindinės mokyklos taip pat didėjo (nuo 84 iki 120 moksleivių). Vidurinėse mokyklose moksleivių skaičius nuo 632 sumažėjo iki 563. Pačios didžiausios yra gimnazijos (vidutiniškai 861 moksleivis). Vidutinis jaunimo mokyklos dydis – 108 moksleiviai.

Savivaldybių teritorijos ir bendrojo lavinimo mokyklų skaičiaus santykis Lietuvoje labai netolygus. Didelis santykis reiškia, kad mokyklos surenka moksleivius iš plačios teritorijos. Šis santykis (vidutinė vienos mokyklos aptarnaujama teritorija) didžiausias Varėnos rajone (71,5 kv. km), didelis – Švenčionių rajone (62,6 kv. km), Rietavo savivaldybėje, Akmenės, Ignalinos ir Šiaulių rajonuose (50–53 kv. km). Mažiausias, be abejo, miestuose, iš jų Visagine – tik 1. Retas mokyklų tinklas dažnai yra istoriškai susijęs su mažu gyventojų, taigi ir mokyklinio amžiaus vaikų, tankumu (žr. Priedas Nr.2 moksleivių tankumo žemėlapi skyriuje „Gyventojų teritorinis pasiskirstymas“).

Bendrojo lavinimo mokyklų skaičius. Mokyklų skaičiaus rodiklis naudojamas mokyklų pasiskirstymui pagal tipus, tinklo tankumui ir mokyklų pasiekiamumui įvertinti.

1991–2001 m. bendrojo lavinimo mokyklų tinklas šalyje tankėjo didėjant naujo tipo mokyklų (darželių-mokyklų, gimnazijų, jaunimo mokyklų) skaičiui. Nuo 2001 m. antros pusės bendras mokyklų skaičius ėmė mažėti reorganizavus arba uždarius mažakomplektes mokyklas. Ypač sparčiai per šį laikotarpį mažėjo vidurinių (32%) ir pradinių mokyklų skaičius (15%). Padaugėjo tik pagrindinių mokyklų (nuo 572 iki 639) ir gimnazijų (nuo 79 iki 89).

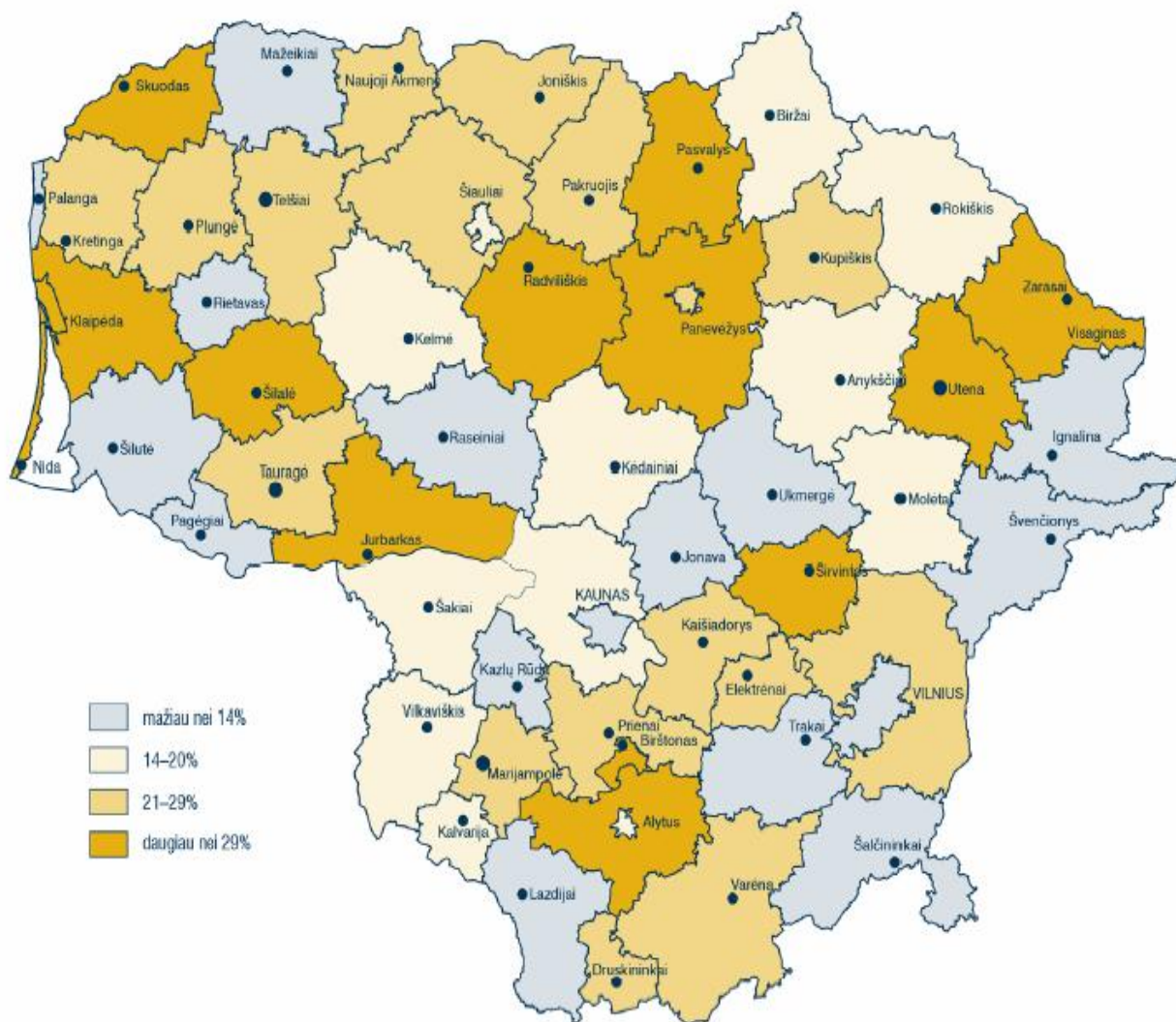
Iš viso 2002–2003 m.m. šalyje buvo 2 058 valstybinės ir savivaldybių bendrojo lavinimo mokyklos.

Daugiausia, apie 33% – pradinių, 31% – pagrindinių, 23% – vidurinių, 7% – darželių-mokyklų, šiek tiek daugiau nei 4% – gimnazijų.

2.2. BENDROJO LAVINIMO MOKYKLŲ STRUKTŪRINIAI PADALINIAI

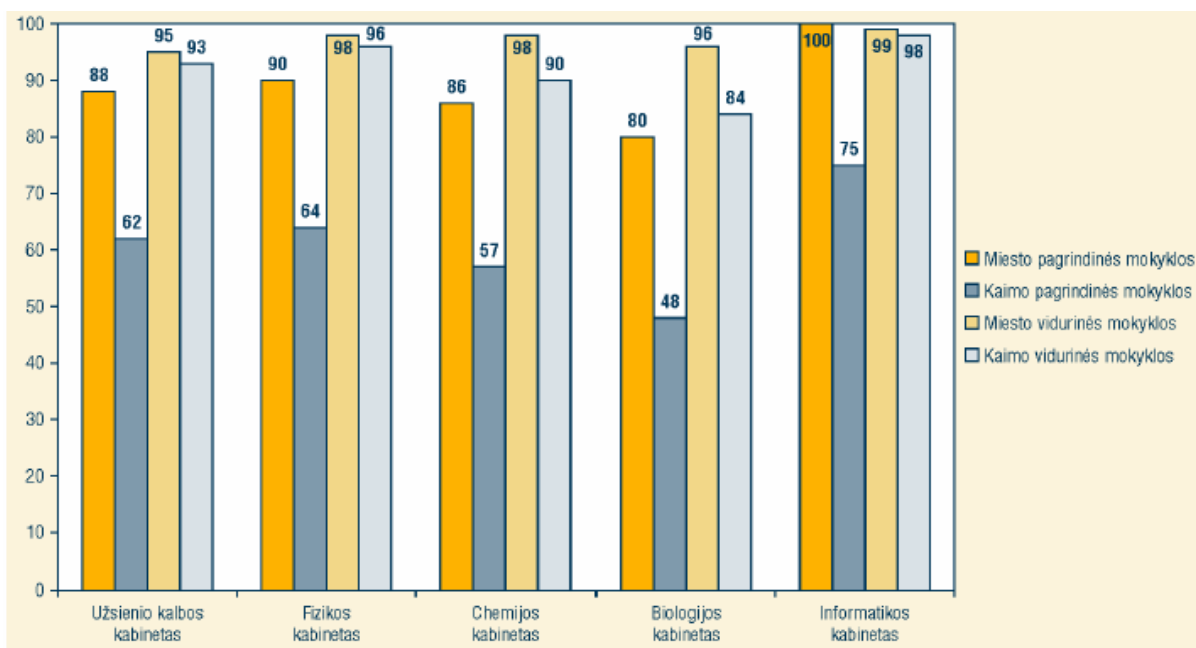
Bendrojo lavinimo mokyklų pastatų būklei vertinti naudojami per pastaruosius 10 metų pastatytų bei renovuotų mokyklų skaičiaus (žr.5 pav.) bei mokyklos patalpų (dalykų kabinetų (žr.6 pav.), bibliotekos, sporto salės, valgyklos (žr.7 pav.), medicinos kabineto) įrengimo rodikliai. Jie parodo, kaip valstybė ir savivaldybės užtikrina tinkamas ugdymo sąlygas bendrojo lavinimo mokyklose.

2002-2003 m.m. buvo pastatyta 10 naujų mokyklų, renovuotos 48 mokyklos. Daugiausia renovuota pagrindinių mokyklų (mokyklų tobulinimo programos lėšomis). Nors, lyginant su 2002-2003 m.m. mokyklų skaičius sumažėjo daugiau nei 200 mokyklų (daugiausiai pradinių), bendras visų mokyklų patalpų plotas padidėjo (nuo 4907 tūkst.kv.m. 2002-2003 m.m. iki 4997 tūkst.kv.m. 2003-2004 m.m.).

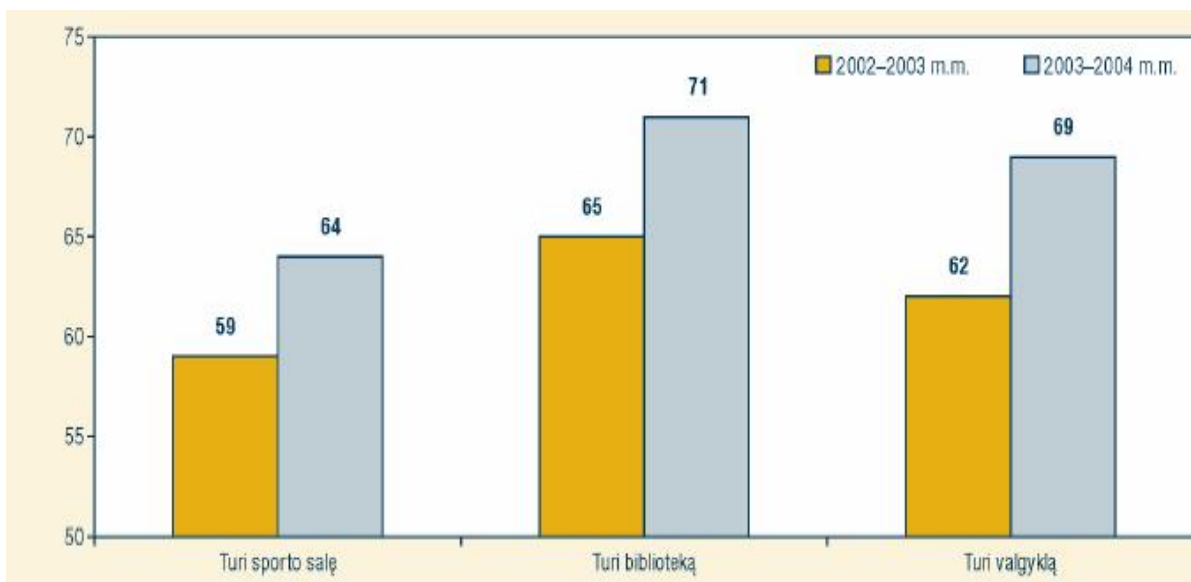
5 pav. Renovuotos mokyklos
Šaltinis: Informacijos Technologijų Centras

Nuo 2002-2003 m.m. iki 2003-2004 m.m. daugėjo šalies mokyklų, turinčių atskirus užsienio kalbų, fizikos, chemijos, biologijos ir informatikos kabinetus. Šalies savivaldybės labai skiriasi pagal paskutinius 10 metų renovuotų mokyklų dalį. Lyginant su 2002 m., bendrojo lavinimo mokyklų, turinčių sporto salę, biblioteką ir valgyklą, dalis 2003 m. didėjo.

6 pav. Miesto ir kaimo pagrindinių ir vidurinių mokyklų, turinčių užsienio kalbų, fizikos, chemijos, biologijos ir informatikos kabinetus, dalis 2003-2004 m.m. (%)
Šaltinis: Informacijos Technologijų Centras

2003-2004 m.m pradėti rinkti statistiniai duomenys apie bendrojo lavinimo mokyklų sveikatos priežiūros kabinetus. Tokie kabinetai įrengti maždaug trečdalyje mokyklų (dažniausiai miestų mokyklose). Bendrojo lavinimo mokyklų, turinčių sporto salę, biblioteką ir valgyklą, dalies kaita 2002-2004m.m. pavaizduota 7 paveikslėlyje.

7 pav. Bendrojo lavinimo mokyklos kaita
Šaltinis: Informacijos Technologijų Centras

Bibliotekos. Kintant mokymosi metodams bei rengiant moksleivius gyventi žinių visuomenėje, ypač svarbiomis mokymosi vietomis tampa bibliotekos bei skaityklos. Švietimo institucijų bibliotekų modernizavimas yra vienas švietimo reformos prioritetų.

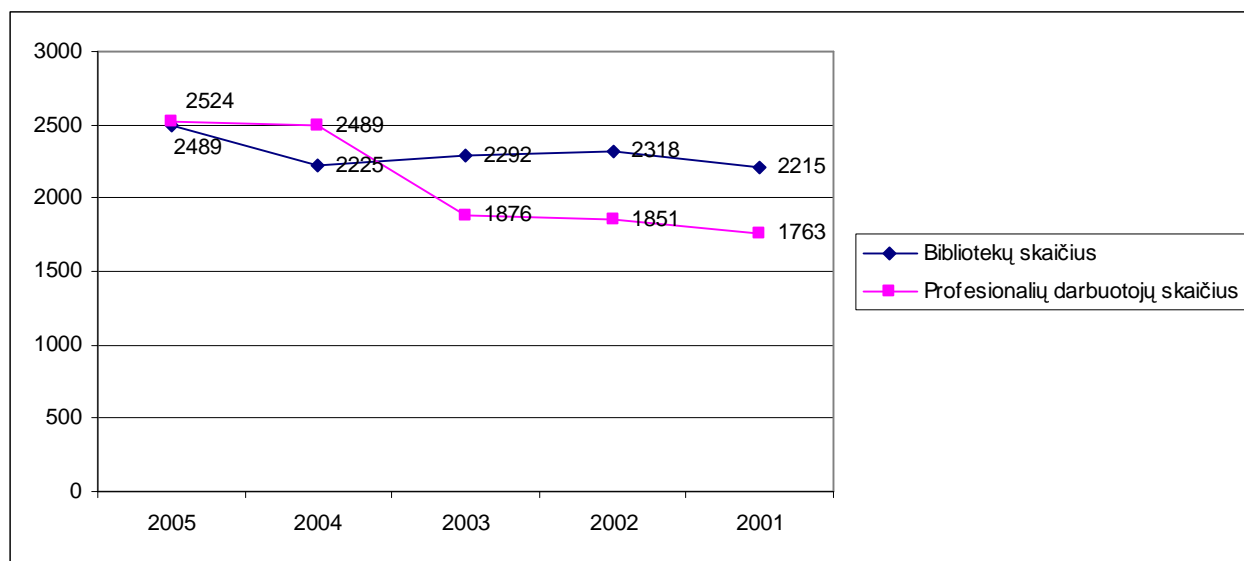
Lietuvos Respublikos bibliotekų įstatymas (1995 m. birželio 6 d. Nr. 1-920) numato, jog kiekvienoje aukštesniojoje, profesinėje ir bendrojo lavinimo mokykloje turi būti įsteigta biblioteka. Kaimo pradinėje ir pagrindinėje mokykloje savivaldybės sprendimu biblioteka gali būti nesteigiama, jeigu yra savivaldybės bibliotekos filialas, aptarnaujantis šias mokyklas.

2001 m. birželio 13 d. švietimo ir mokslo ministro įsakymu Nr. 982 patvirtinta Mokyklos bibliotekos koncepcija. Remiantis ja, šiuolaikinė mokyklos biblioteka yra atviras švietimo ir informacijos centras, mokymo ir mokymosi vieta su modernia informacine bei technine baze. Ji vykdo ne tik informacines, bet ir edukacines funkcijas.

Bendras švietimo įstaigų bibliotekų skaičius pastaraisiais metais šiek tiek mažėjo dėl kai kurių uždaromų mokyklų (1995–2001 m. švietimo įstaigų bibliotekų sumažėjo 3,3%), tačiau augo viešųjų bibliotekų kaimo filialų, sujungtų su mokyklų bibliotekomis, skaičius (15,18% per 1998–2001 m.).

Bibliotekas turi visos profesinės mokyklos, bet ne kiekviena bendrojo lavinimo ir aukštesnioji mokykla.

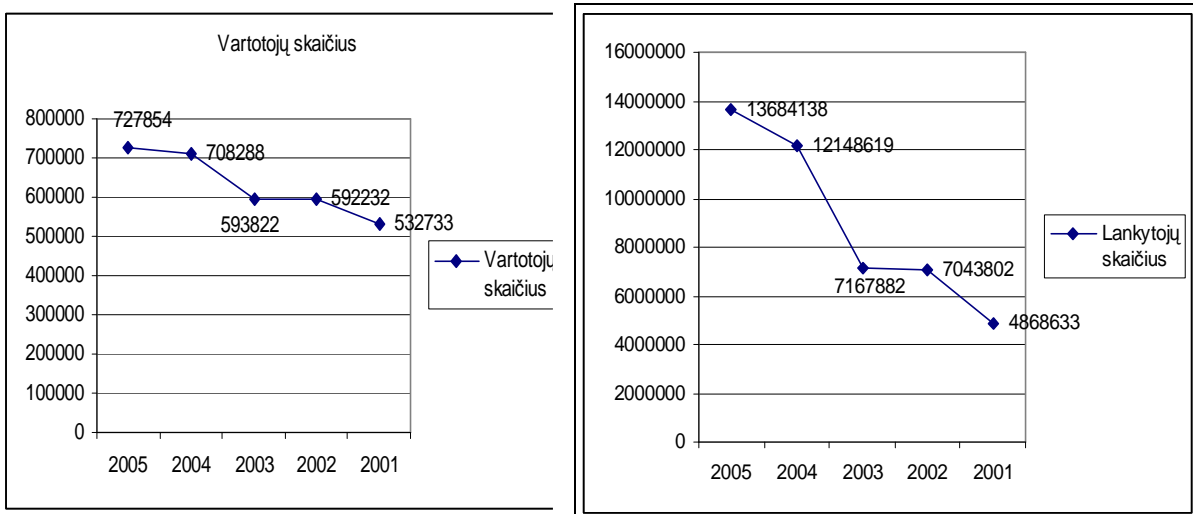
Iš bendrojo lavinimo mokyklų daugiausia bibliotekų ir skaityklų turi vidurinės mokyklos (99% ir 94,5%). 83,7% pagrindinių mokyklų turi bibliotekas, 37% – skaityklas. Tik 19,4% pradinių mokyklų turi bibliotekas, 3% – skaityklas.

9 pav. 2001-2005 m. pagrindiniai švietimo įstaigų bibliotekų rodikliai

Šaltinis: Lietuvos bibliotekų statistika; Lietuvos bibliotekininkystės centras; Kultūros ministerija.

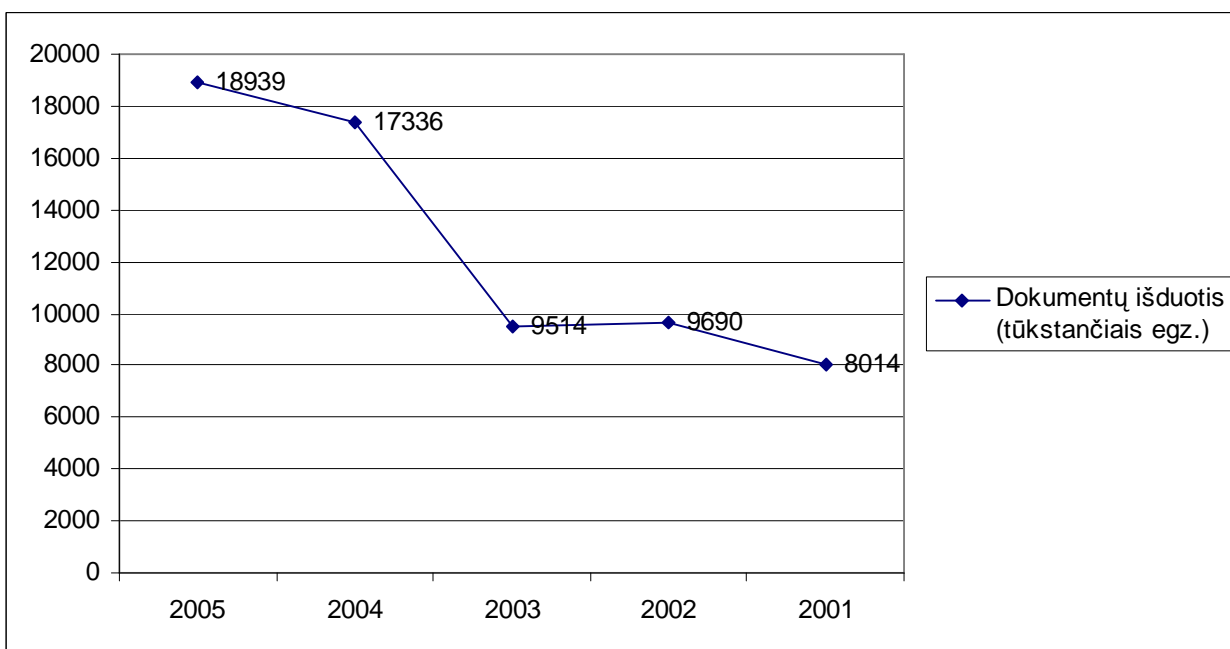
Plečiantis švietimo įstaigų bibliotekų funkcijoms, svarbiu tinkamo darbo veiksmu tampa bibliotekininkų profesionalumas. Per 2002–2005 m. profesionalių darbuotojų skaičius padidėjo 43,2%. Šie rodikliai pateikiami aukščiau esančiame 9 paveikslėlyje.

10 pav. Vartotojų ir lankytojų skaičius

Šaltinis: Lietuvos bibliotekų statistika; Lietuvos bibliotekininkystės centras; Kultūros ministerija.

2001-2005 m. bibliotekų lankytojų skaičius išaugo 2,8 karto, o dokumentų išduotis – 2,4 karto. Šie duomenys pateikiami 10 ir 11 paveikslėliuose. Ypač staigūs naudojimosi bibliotekomis pokyčiai vyko 2003-2004 metais.

11 pav. Dokumentų išduotis

Šaltiniai: Lietuvos bibliotekų statistika; Lietuvos bibliotekininkystės centras; Kultūros ministerija.

Bibliotekų aprūpinimas. Švietimo ir mokslo ministerijos duomenimis, bendrojo lavinimo mokyklų bibliotekoms skirtos lėšos iš valstybės biudžeto per 2001-2005 m. sumažėjo 23,5%, o vienam moksleiviui – net 39% (žr. 13 pav.). 2003 m. lėšų mokyklų bibliotekoms apskritai nebuvo skirta.

2004 m. įvairios organizacijos, leidyklos bei pavieniai asmenys bendrojo lavinimo mokyklų bibliotekoms padovanojo leidinių už 485 493,91 Lt, 2005 m. – už 780 000 Lt.

Dokumentų fondas bendrojo lavinimo mokyklų bibliotekose per 2002-2005 metus sumažėjo 12% (nuo 33,6 iki 29,6 egz. vienam skaitytojui), tačiau jis atitinka mokyklų aprūpinimo standartą (vienam 6–11 metų moksleiviui – 11 knygų; 11–16 metų moksleiviui – 13 knygų; 16–18 metų moksleiviui – 19 knygų).

Skaitytojams skirtų kompiuterizuotų darbo vietų mažai, tačiau jų skaičius palaipsniui auga. 2005 m. buvo:

§ 1544 kompiuterizuotos darbo vietos bendrojo lavinimo mokyklose (+1143 lyginant su 2004 m.); iš jų 956 vidurinėse mokyklose, 268 gimnazijose, 308 pagrindinėse, 12 pradinėse;

§ 146 profesinėse mokyklose (+111);

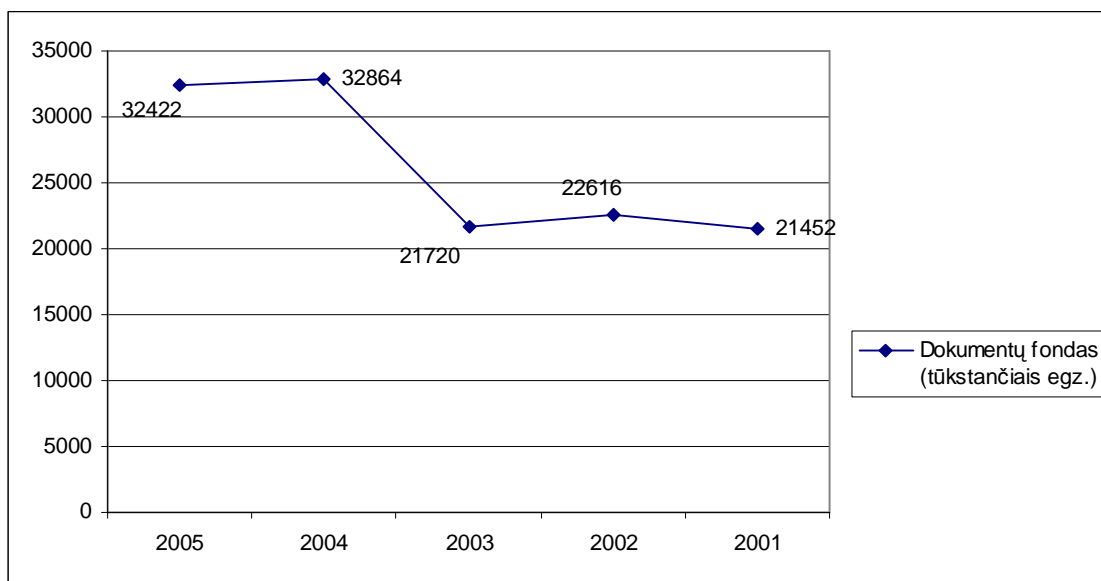
§ 89 aukštesniosiose (+17);

§ 38 metodiniuose kabinetuose (+16);

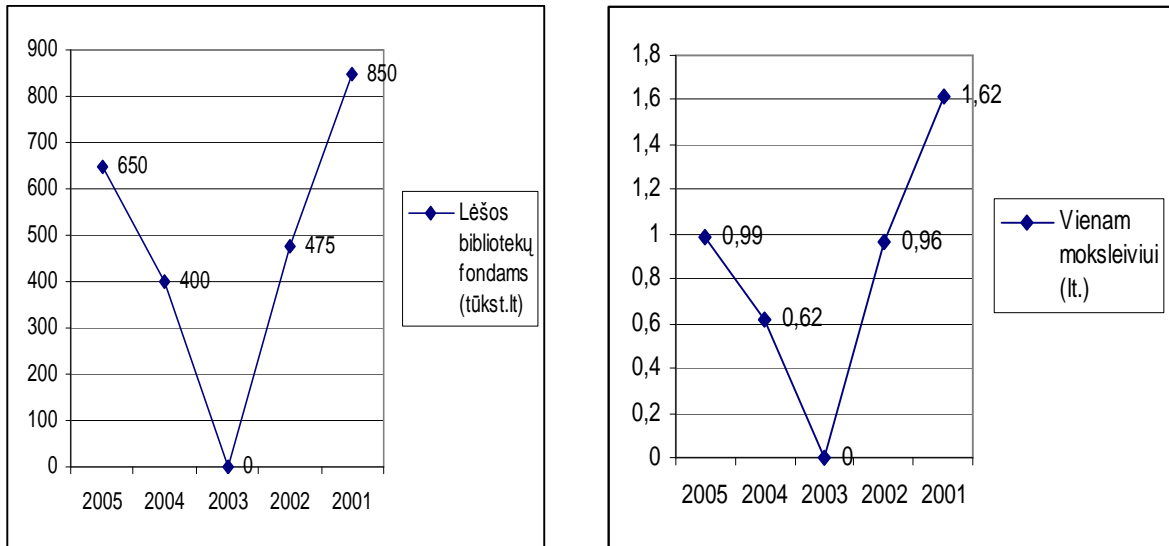
§ 8 specialiosiose (internatinėse) mokyklose (+8);

§ 3 vaikų globos namuose (+2);

§ 1 vaikų muzikos (meno) mokyklose (+1).

12 pav. Švietimo įstaigų dokumentų fondo kaita
Šaltinis: Švietimo ir mokslo ministerija

13 pav. Bendrojo lavinimo mokyklų bibliotekoms skirtos lėšos
Šaltinis: Švietimo ir mokslo ministerija

2.4. UGDYMO ĮSTAIGŲ HIGIENOS BŪKLĖ

Švietimo įstatymas reglamentuoja švietimo įstaigų auklėtinių bei pedagogų sveikatai išsaugoti ir stiprinti sąlygas. Griežtai laikantis atitinkamų higienos normų ir taisyklių reikalavimų, turi būti sudaromos vaikų ugdymo, poilsio, maitinimo bei kitos veiklos plėtojimo sąlygos. Bendrojo lavinimo mokyklų pasirengimo naujiems mokslo metams trūkumai – nepakankamas patalpų apšvietimas, nepatenkinamas aprūpinimas moksleivių ūgi atitinkančiais mokykliniais baldais, blogas patalpų mikroklimatas, maitinimo organizavimo problemos neigiamai atsilies moksleivių sveikatai ir jų darbingumui.

Visuomenės sveikatos centrai ir jų filialai kasmet pateikia siūlymus apskričių administracijoms, savivaldybėms (seniūnijoms) dėl būtinų priemonių, užtikrinančių sveikas ir saugias ugdymo(si) sąlygas bendrojo lavinimo mokyklose. 2001 m. rugpjūčio mėnesį vyko bendrojo lavinimo mokyklų pasirengimo naujiems mokslo metams patikrinimas. Visuomenės sveikatos priežiūros centrų duomenimis, bendrojo lavinimo mokyklų higienos būklė pagerėjo tik tose mokyklose, kuriose buvo atlikti esminiai renovacijos darbai. Tačiau daugumoje mokyklų kaip ir praėjusiais metais buvo atliekami tik „kosmetiniai“ remontai, todėl bendrojo lavinimo mokyklų pasirengimas naujiems mokslo metams buvo nepatenkinamas, neįvykdyta dauguma priemonių mokyklų higienos būklei gerinti ir sveikoms, saugioms ugdymo sąlygoms užtikrinti.

Dėl lėšų stygiaus liko daug neremontuotų ir tinkamai nesutvarkytų naujiems 2001 mokslo metams mokyklų. Kai kuriose mokyklose nesutvarkytas mokomųjų patalpų apšvietimas, trūkstant elektros lempų arba šviestuvų nustatytas nepakankamas dirbtinis apšvietimas.

Daugelyje mokyklų nesuremontuotos šildymo sistemos (vamzdynai), katilinės, mokyklų stogai. Vilniaus mieste būtina suremontuoti 37 mokyklų stogus, Mažeikių raj. – 20 mokyklų, o Panevėžio mieste – net 50% mokyklų stogų.

Kritiškos būklės yra daugumos Raseinių, Mažeikių rajonų mokyklų langai: jie nesandarūs, nebevarstomi, o kai kurių mokyklų net užkalti.

Daugelyje mokyklų liko nepakeista susidėvėjusi grindų danga (Vilniaus mieste – net 47 mokyklų), todėl sunku tinkamai patalpas prižiūrėti, dėl ko blogėja jų mikroklimatas, didėja traumų tikimybė.

Pagal kūno kultūros ir sporto įstatymą visose ugdymo įstaigose turi būti kas savaitę organizuojamos 3 kūno kultūros pamokos, tačiau net 171 mokykloje (vidurinėse ir pagrindinėse) nėra sporto salių arba būtinas jų remontas. Daugelyje mokyklų nesutvarkyti persirengimo kambariai, neveikia dušai, neįrengti/nesutvarkyti sporto aikštynai (bėgimo takai, krepšinio, tinklinio ir futbolo aikštelės).

Yra mokyklų, kuriose nėra valgyklų ar net bufetų, todėl nėra galimybių organizuoti moksleivių maitinimo karštu maistu.

Moksleiviai turėtų sėdėti jų ūgį atitinkančiuose suoluose, tačiau 2000 m., Visuomenės sveikatos centrų duomenimis, apie 16,8% bendrojo lavinimo mokyklų moksleivių ir 19,7% gimnazistų sėdėjo jų ūgio neatitinkančiuose suoluose.

Mokyklose padėtis kasmet blogėja, nes naujų suolų beveik neįsigyjama. Net naujų mokyklų patalpose statomi seni, iš uždarytų mokyklų pervežti ar kaip labdara gauti mokykliniai baldai.

2.5. UGDYMO ĮSTAIGOS ŠIAULIŲ MIESTE

Šiaulių mieste yra štai tokios švietimo ir ugdymo įstaigos:

1. Gimnazijos: Didždvario gimnazija, J.Janonio gimnazija, Viešoji įstaiga Šiaulių universiteto gimnazija, "Romuvos" gimnazija,
2. Vidurinės mokyklos: Aukštabalio vidurinė mokykla, Dainų vidurinė mokykla, Simono Daukanto vidurinė mokykla, Gegužių vidurinė mokykla, Gytarių vidurinė mokykla, Lieporių vidurinė mokykla, „Santarvės“ vidurinė mokykla, „Saulėtekio“ vidurinė mokykla, Suaugusiųjų

---

vidurinė mokykla, Stasio Šalkauskio vidurinė mokykla, Šventupio vidurinė mokykla, Vijolių vidurinė mokykla.

3. Pagrindinės mokyklos: Dubijos pagrindinė mokykla, Jaunimo mokykla, Jovaro pagrindinė mokykla, "Juventos" pagrindinė mokykla, Vinco Kudirkos pagrindinė mokykla, Medelyno pagrindinė mokykla, Ragainės pagrindinė mokykla, Rėkyvos pagrindinė mokykla, "Romuvos" pagrindinė mokykla, Salduvės pagrindinė mokykla, "Sandoros" pagrindinė mokykla, Zoknių pagrindinė mokykla, VĮ "Šėltinio" pagrindinė mokykla,
4. Pradinės mokyklos: Tėvo Benedikto Andruškos pradinė mokykla, Aukštabalio pradinė mokykla, Centro pradinė mokykla, Dainų pradinė mokykla, Lieporių pradinė mokykla, "Saulės" pradinė mokykla, VĮ "Smalsieji pabiručiai" pradinė mokykla.
5. Darželiai-mokyklos ir Specialiosios mokyklos: Šiaulių sutrikusios klausos vaikų ugdymo centras, Jono Laužiko specialioji mokykla, Specialiojo ugdymo centras, Petro Avižonio regos centras.
6. Ikimokyklinės ugdymo įstaigos: 29 lopšeliai darželiai.
7. Neformaliojo vaikų švietimo mokyklų yra 10.
8. Neformalaus suaugusiųjų švietimo įstaiga 1.

Toliau aptariamos tik švietimo įstaigos: mokyklos.

Daugumos mokyklų pastatai yra pastatyti pagal projektus, kuriuose nenumatyta taupyti šiluminę energiją (dideli langų plotai, maža išorinių sienų šiluminė varža, prastai apšiltinti stogai ir pan.). Tuo pačiu metu dėl chroniško lėšų stygiaus šie pastatai daugelį metų nebuvo rimtai remontuojami, tad šiuo metu ženklios mokyklų dalies stogai yra susidėvėję, seni mediniai langai išsikreivinę arba sudūlėję ir jų neįmanoma tinkamai užsandarinti. Pastatų fasadai seniai neperdažomi ir neremontuojami. Todėl per siūles, o kartais ir pačias išorinių sienų plokštes į vidų patenka drėgmė. Mokyklų šiluminiai mazgai yra pasenusios, neekonomiškos konstrukcijos, juose neįrengta apskaita ir savaitinis reguliavimas, leidžiantis taupyti šiluminę energiją. Keistini šildymo ir vandentiekio vamzdiniai, susidėvėję eksploatacijos metu. Didėjant kompiuterių, kitų mokymo priemonių skaičiui mokomuosiuose kabinetuose, saugumo technikos reikalavimų ir padidėjusių energetinių poreikių negali patenkinti esamas elektros tinklas.

Dalis mokymo įstaigų apšildomos iš vietinių katilinių, kurių techninė būklė yra labai prasta, šilumos gamybos efektyvumas labai žemas.

Mokyklų pastatus reikia ne tik remontuoti, bet ir vidines jų erdves bei klases pritaikyti, taip, kad unifikuotą mokymą būtų galima pakeisti diferencijuotu, individualizuotu ugdymu, keičiančiu postkomunistinę visuomenę atvira kaitai ir aktyviai dalyvaujančia laisvoje rinkoje. Mokyklų pastatai

---

turi būti pritaikyti neįgaliesiems vaikams ugdyti, kad jie galėtų mokytis kartu su visais besimokančiais, o vėliau - sėkmingai integruotis visuomenės gyvenime. Mokyklos turi turėti galimybę pakeisti nusidėvėjusius baldus, įsigyti modernesnę mokymo įrangą, vaizdines ir technines mokymo priemones, reikiamą literatūrą. Būtinausių dalykų neturinčioje mokykloje neįmanoma taikyti modernių mokymo metodų, ugdyti moksleivių ar studentų gebėjimų naudotis informacinėmis technologijomis, įgyti profesijai reikalingų įgūdžių. Mokyklos, kurios dėl patalpų stokos yra nepajėgios moksleiviams garantuoti lygių galimybių mokytis pagal poreikius, sudaryti tinkamų sąlygų organizuoti papildomą ugdymą, negali tapti atviromis mokyklomis.

Pertvarkant švietimo įstaigų tinklą, siekiama jas įvairinti ir tobulinti jų tarpusavio dermę, racionaliau panaudoti turimą materialinę švietimo bazę. Vykdam Lietuvos švietimo reformą, dabartinė bendrojo lavinimo mokyklos struktūra keičiasi. Pagrindinis dešimtmetis mokymas įgyvendinamas 1999-2000 mokslo metais. Laipsniškai pereinama prie vaikų mokymo nuo 6 metų amžiaus, profilinio mokymo vidurinės mokyklos trečiojoje pakopoje ir šiuolaikinio neakivaizdinio modulinio suaugusiųjų mokymosi.

Tinklo pertvarka palies ir kaimo pagrindines, ir vidurines mokyklas. Kaimo mokyklų savitumas turi remtis mūsų kultūra ir švietimo tradicijomis. Kad Lietuvos kaimas suklestėtų, jo žmonės turėtų puikiausių galimybių savo vaikams, reikia išsipareigoti ne tiek konkrečioms mokykloms, kiek kaimo žmonėms. Tai pilietinis pamatas Lietuvos ateičiai ir kaimo gerovės šaltinis. Šiuo metu kaimo moksleiviai neretai sunkiomis sąlygomis įveikia didelius atstumus iki mokyklos, tačiau ne visos iš jų gali ar galės suteikti kokybišką išsilavinimą, reikalingą pilietiniam ir ekonominiam savarankiškumui. Toliau nuo gerą ugdymo kokybę teikiančios mokyklos gyvenantys kaimo vaikai turi būti pavežami mokykliniais autobusais.

Dėl ko nerimauja mokyklos?

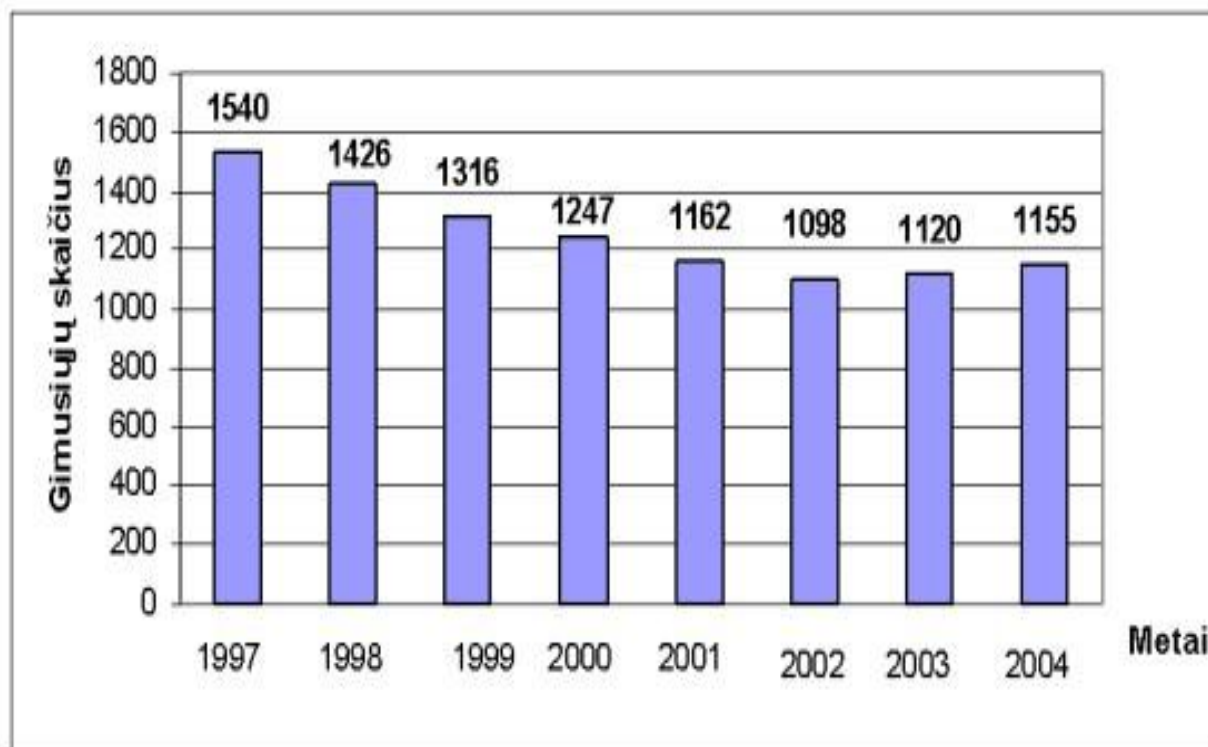
- Sumažės krūvis mokytojams
- Iš vidurinės tapsime aštuonmete
- Mokiniai nenorės eiti į kai kurias mokyklas
- Nevienodi mainai tarp išsigrininančių mokyklų - daugiau atiduoda, mažiau gauna
- Ar galime numatyti, kas bus po 8-10 metų?

Miesto mokyklų tinklo pertvarką sąlygojantys veiksniai

- gimstamumo mieste mažėjimas
- moksleivių skaičiaus mažėjimas
- netolygus moksleivių srautų pasiskirstymas

- nauja mokyklų finansavimo tvarka
- nestabilus mokyklų tinklas
- ugdymo turinio reforma

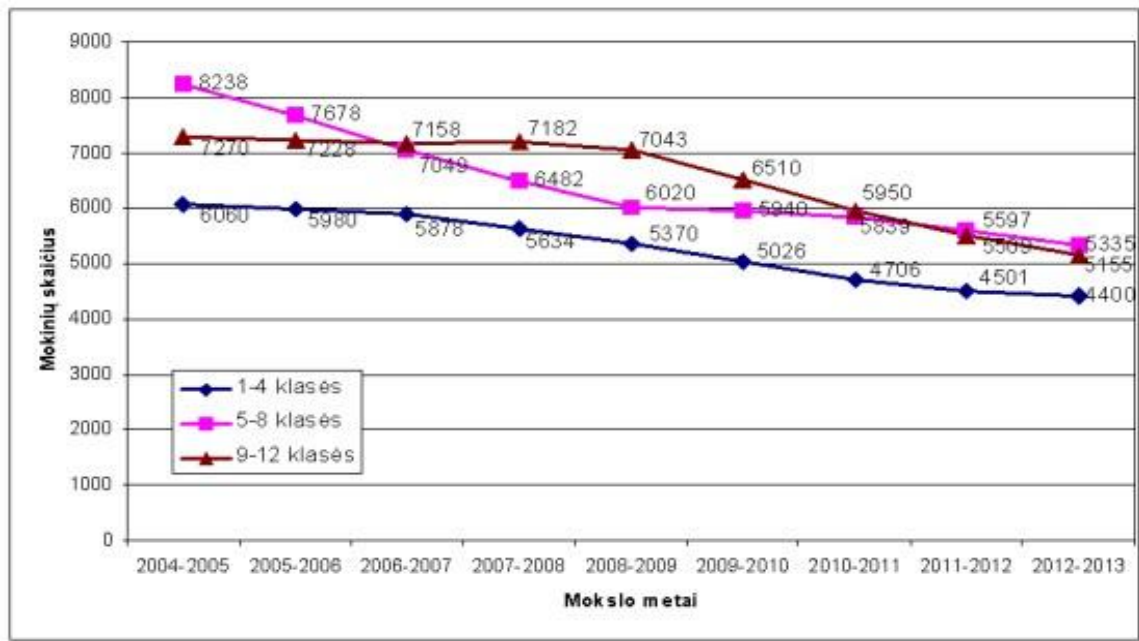
Vienas iš svarbiausių veiksnių yra gimstamumo mažėjimas mieste. Pagal žemiau pavaizduotą paveikslėlį matome gimstamumo kitimą.

14 Pav. Gimstamumas

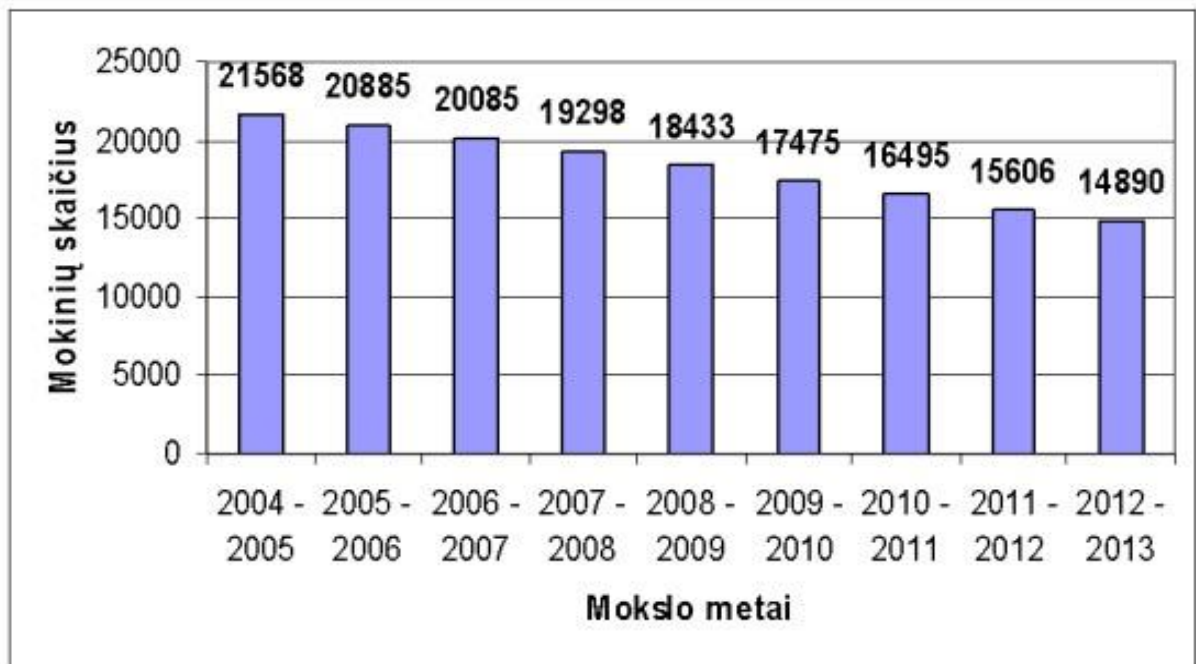
Šaltinis: Švietimo ir mokslo ministerija

Kaip matome iš 14 paveikslėlio, nuo 1997 metų Šiaulių mieste tęsiasi gimstamumo mažėjimo tendencija, apie 100 per metus, kas sudaro apie 500 mažesnę gimstamumo koeficientą 7 metų bėgyje. Didžiausias gimstamumo sumažėjimas pastebimas 2000 – 2001 pirmais metais ir paskiausiai – 2004 nors ir kiek padidėjęs (30), tačiau vis tiek siekia 385 lyginant su 1540. Mažėjant gimstamumui, mažėja ir mokinių (klasių) skaičius, jo kaita pavaizduota žemiau esančiame paveikslėlyje.

15 Pav. Mokinių skaičius
Šaltinis: Švietimo ir mokslo ministerija

Mažėjant gimstamumui, atitinkamai ir mokinių skaičiui ateities prognozės taip pat nėra džiuginančios, numatoma tolimesnė gimstamumo, tuo pačiu ir mokinių skaičiaus mažėjimo tendencija, kuri grafiškai pavaizduota žemiau esančiame paveikslėlyje.

16 pav. Mokinių skaičiaus prognozė
Šaltinis: Švietimo ir mokslo ministerija

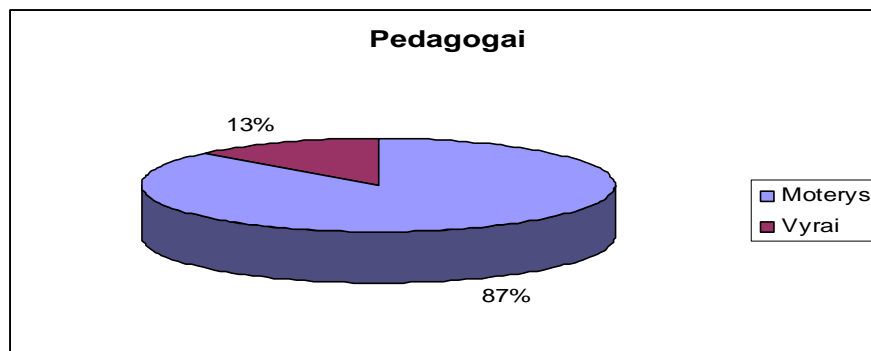
Šiuo metu siekiama, kad, laipsniškai vykstant mokyklų akreditacijai, gimnazija taptų svarbiausiu pagrindinį ir vidurinį išsilavinimą teikiančios mokyklos tipu. Išplėtojus gimnazijų tinklą, didžioji moksleivių dalis po aštuntosios bendrojo lavinimo mokyklos klasės turės ateiti į pirmąją gimnazijos klasę. Tačiau kol taip dar nėra, tėvai turi nemažai rūpesčių apsisprendami, į kokią mokyklą, baigus aštuonias klases, savo vaiką leisti toliau mokytis. Ši situacija sudėtinga ir mokykloms, kurios visai stengiasi išlaikyti mokinių skaičių, kad galėtų suformuoti IX-X ar IXXII klases. Joms itin aktualu, kad baigę aštuonias klases mokiniai neišsiskirstytų po kitas mokyklas. Taigi mokyklai labai svarbu mokinius kažkuo patraukti, o vienas iš tokių būdų – turėti gerą įvaizdį.

Mokyklų charakteristikos. Toliau aptariamos dviejų pasirinktų mokyklų, t.y. Lieporių vidurinės mokyklos bei „Saulėtekio“ vidurinės mokyklos charakteristikos.

Lieporių vidurinė mokykla. Lieporių vidurinė mokykla priklauso bendrojo lavinimo ir neformaliojo švietimo mokyklų grupei. Mokyklos tipas - pagrindinė ir neformaliojo švietimo mokykla. Mokymo kalba - lietuvių. Pagrindinė veiklos rūšis: vidurinis mokymas, kodas 802130. Mokyklos išduodami išsilavinimo pažymėjimai: brandos atestatai, pagrindinės mokyklos baigimo pažymėjimai. Mokykla yra juridinis asmuo.

Mokykla savo veiklą grindžia Lietuvos Respublikos Konstitucija, Lietuvos Respublikos švietimo ir kitais įstatymais, Vaikų teisių konvencija, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimais, Švietimo ir mokslo ministerijos teisės aktais ir mokyklos nuostatais.

Mokykloje 2004/2005m. dirba 94 pedagogai 84 – pagrindinėje darbovietėje. Pedagoginių etatų skaičius 96,5. Žemiau esančioje lentelėje pateikiamas darbuotojų skirstinys pagal lytį.

17 pav. Pedagogų skirstinys

Lieporių vidurinėje mokykloje didžioji dauguma pedagogų yra įgiję aukštąjį išsilavinimą, pedagogų išsilavinimo skirstinys pateikiamas 18 paveikslėlyje.

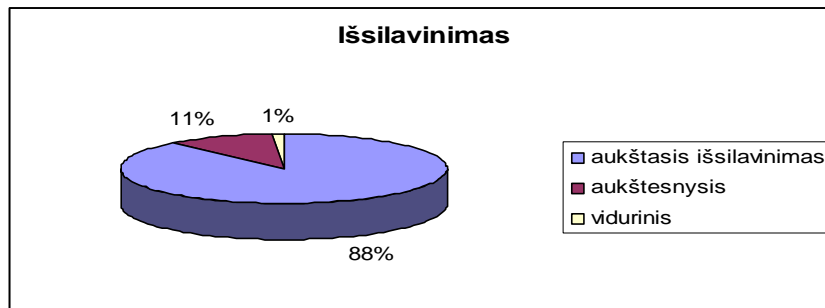
Pedagogų išsilavinimas:

- Su aukštuoju išsilavinimu 84,
- aukštesniu 9,

- viduriniu 1.

Žemiau matome atvaizduota grafiškai.

18 pav. Išsilavinimo skirstinys

Nespecialistų – 10; 4 – mokosi ar persikvalifikuoja 87,94%

Pagal kvalifikaciją: metodininkų 30

vyr. mokytojų 45

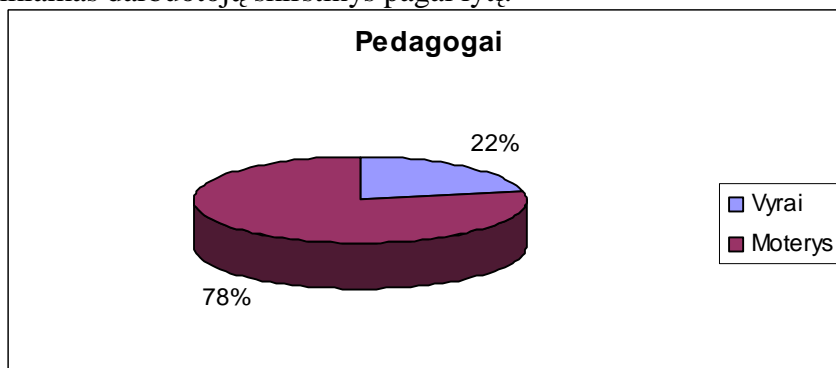
mokytojų 19

Pagal amžių: 10 pensinio amžiaus darbuotojų, tai sudaro 13%, 45% iki 50m., 14% iki 30m., 20% iki 40m., 8% virš 50m.

„Saulėtekio“ vidurinė mokykla. „Saulėtekio“ vidurinė mokykla priklauso bendrojo lavinimo mokyklų grupei. Mokyklos tipas - pagrindinė mokykla. Mokymo kalba - lietuvių. Pagrindinė veiklos rūšis: vidurinis mokymas. Mokyklos išduodami išsilavinimo pažymėjimai: brandos atestatai, pagrindinės mokyklos baigimo pažymėjimai. Mokykla yra juridinis asmuo.

Mokykla savo veiklą grindžia Lietuvos Respublikos Konstitucija, Lietuvos Respublikos švietimo ir kitais įstatymais, Vaikų teisių konvencija, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimais, Švietimo ir mokslo ministerijos teisės aktais ir mokyklos nuostatais.

Mokykloje 2004/2005m. dirba 90 pedagogai 85 – pagrindinėje darbovietėje. Žemiau esančioje lentelėje pateikiamas darbuotojų skirstinys pagal lytį.

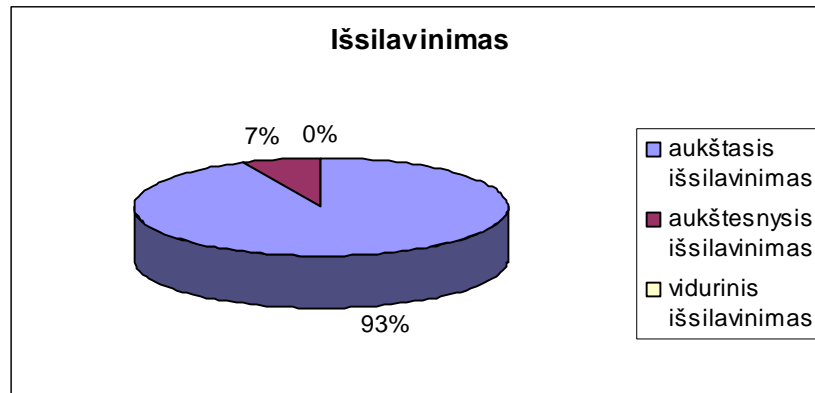
19 pav. Pedagogų skirstinys

„Saulėtekio“ vidurinėje mokykloje didžioji dauguma pedagogų yra įgiję aukštąjį išsilavinimą, pedagogų išsilavinimo skirstinys pateikiamas 20 paveikslėlyje.

Pedagogų išsilavinimas:

- Su aukštuoju išsilavinimu 85,
- aukštesniuju 5,
- viduriniu 0.

Žemiau matome atvaizduota grafiškai.

20 pav. Pedagogų išsilavinimo skirstinys

Pagal kvalifikaciją: metodininkų 17
vyr. mokyt. 62
mokytojų 11.

Saulėtekio vidurinėje mokykloje vidutinis pedagogų amžius yra 45m., 8 pensinio amžiaus.

Mokyklų funkcijos

Mokyklos atlieka šias pagrindines funkcijas:

- ugdo moksleivį, pasiruošusį realiam gyvenimui, užsitikrinantį savo pajamų šaltinį;
- inicijuoja ir vykdo projektus, savo regiono bazėje;
- rengia mokymo planus ir programas, atitinkančias teisės aktų nustatytus reikalavimus, mokyklos veiklos perspektyvas, atsižvelgdamos į užsienio valstybių patirtį;
- ieško rėmėjų projektų vykdymui;
- skleidžia ir taiko atliktų tyrimų rezultatus;
- rengia metodinę medžiagą apie mokyklos pasiekimus projektinėje veikloje ir pažangumo rodiklius;
- teikia konsultacines paslaugas bendruomenės nariams;
- tobulina vidaus reikalų sistemos pareigūnų kvalifikaciją;

-
- organizuoja metodinius renginius, konferencijas, seminarus.

Mokyklos ieško naujų perspektyvų ir galimybių programinei veiklai organizuoti, jai plėsti, skiria ypatingą dėmesį dalyvavimui Europos sąjungos bei kitose tarptautinėse programose, susijusiose su moksleivių ugdymu, žinių kompetencijos kėlimu, bei nevyriausybinų organizacijų mokinių veiklos plėtroje.

Mokyklos deda visas pastangas, kad būtų užtikrintas deramas aprūpinimas metodinėmis priemonėmis, naujausia literatūra, technine įranga.

Skatinamas ir remiamas aktyvus moksleivių dalyvavimas mokyklų valdyme, atsižvelgiama į moksleivių savivaldos organų nuomonę visais mokyklų plėtros klausimais.

Mokyklų valdymas

Mokyklos struktūrą galima suskirstyti į tris organizacinius pavaldumo lygius: žemiausias, vidurinis ir aukščiausias. Kaip sėkmingai vyks mokyklos veikla didžiąja dalimi priklausys nuo jos valdymo ir vadovavimo jai.

Taigi didžiausia atsakomybė šiuo atveju tenka vadovui – mokyklos direktoriui, kadangi jis kuria mokyklos struktūrą, pasirenka vadovavimo modelį bei stilių ir tai turi gerai apgalvoti (kai jau yra parinkti visi reikiami darbuotojai ir galima spręsti, kas kam pavaldus turėtų būti). Mokyklos vadovas ne tik vadovauja mokyklai, priima su tuo susijusius sprendimus, bet ir atsako už demokratinį mokyklos valdymą. Užtikrina bendradarbiavimu pagrįstus santykius, mokytojo etikos normų laikymąsi, skaidriai priimamus sprendimus, bendruomenės narių informavimą, pedagoginio ir nepedagoginio personalo profesinį tobulėjimą, sveiką, saugią, užkertančią kelią bet kokioms smurto, prievartos apraiškoms bei žalingiems įpročiams aplinką.

Mokyklos vadovas kuria veiksmingą mokyklos personalo politiką, užtikrinančią ugdymo kokybę ir demokratinio vadovavimo principus, išmano personalo darbą reglamentuojančius norminius dokumentus ir jais vadovaujasi. Vadovas geba konsultuoti personalą, bendrauti ir bendradarbiauti, skatinti personalo profesinę raidą.

Statinio techninę priežiūrą organizuoja statinio naudotojas ūkio būdu arba sutarties pagrindu vadovas paskirdamas statinio techninį priežiūrėtoją, t.y. ūkvedį.

Ūkvedys, atlikdamas konkretaus statinio techninę priežiūrą, vykdo organizacines ir technines priemones statinio techninei būklei palaikyti, kad būtų užtikrinti statinio esminiai reikalavimai per ekonomiškai pagrįstą statinio naudojimo trukmę.

Statinio techninę priežiūrą sudaro:

1. nuolatinis statinio būklės stebėjimas;
2. statinio periodinės ir specializuotos apžiūros;

-
3. pastebėtų statinio būklės defektų šalinimas;
  4. remonto (paprastojo arba kapitalinio) organizavimas.

Nuolatiniai statinio stebėjimai turi būti vykdomi ne rečiau kaip kartą per savaitę, stebėjimus atlieka ūkvedys.

Nuolatinių stebėjimų metu vizualiai tikrinamos statinio pagrindinės konstrukcijos, fiksuojami pastebėti defektai, avarijų ar griūties pavojai ir numatomos priemonės jiems pašalinti, tikrinama gaisrinės saugos įrenginių ir priemonių būklė, patalpų ir aplinkos sanitarinė būklė.

Statinių periodines ir specializuotas apžiūras sudaro:

1. kasmetinės statinio, atskirų jo konstrukcijų ir inžinerinės įrangos apžiūros, kurios atliekamos pasibaigus žiemos sezonui (atsižvelgiant į statinio naudojimo ypatumus ir prieš prasidedant žiemos sezonui).
2. neeilinės apžiūros, kurios atliekamos po stichinių nelaimių (gaisrų, liūčių, uraganų, sproгимų ir pan.), statinio ar atskirų jo konstrukcijų griūties ir kitų reiškinų, sukėlusių pavojingas konstrukcijų deformacijas, taip pat keičiantis statinio naudotojui ar techniniam prižiūrėtojui;
3. esamo statinio statybiniai tyrinėjimai, jei jie reikalingi statinio ar atskirų jo dalių būklei nustatyti;
4. auditas (energetinis, ekonominis ar pan.), kuris atliekamas statinio naudotojo sprendimu arba specialiųjų teisės aktų nustatyta tvarka siekiant gauti išvadas apie statinį tam tikru aspektu;
5. kitos papildomos apžiūros, kurias nustatė statinio savininkas ar kurios yra numatytos kituose teisės aktuose. Esant ypatingam arba specifiniam poveikiui statiniams ir jų konstrukcijoms (agresyvi aplinka, aukšta temperatūra, sunkus kėlimo mechanizmų darbo režimas, smūgiai ir kt.), be nuolatinių stebėjimų, kas 10-15 dienų atliekamos bendrosios arba dalinės periodinės apžiūros.

Kasmetinių apžiūrų metu detalios apžiūros ir tikrinamos pagrindinės statinio konstrukcijos, inžinerinė įranga, nustatomas statybinių tyrinėjimų poreikis, pastato defektai ir remonto darbų poreikis, įvertinama nuolatinių stebėjimų kokybė. Nesudėtingų statinių ir jų priklausinių kasmetinės apžiūros neprivalomos.

Statinio būklės įvertinimai nuolatinių stebėjimų ir apžiūrų metu aprašomi ir registruojami šiuose dokumentuose:

1. nuolatinių stebėjimų - įrašais statinio techninės priežiūros žurnale, pažymint pastebėtus defektus ar pavojingas deformacijas arba tai, kad jų nerasta, rekomendacijas bei priemones pastebėtiems defektams pašalinti, jei jų yra;
2. kasmetinių ir neeilinių apžiūrų - surašomi atitinkamos apžiūros akte ir įrašu statinio techninės priežiūros žurnale;

---

3. statybiniai tyrinėjimai bei auditas - pateikiami techninėse ataskaitose ar projektuose priklausomai nuo sudarytų sutarčių šiems darbams atlikti.

Apžiūrų metu atskleidus deformacijų, defektų ar grubių statinio naudojimo ir priežiūros taisyklių pažeidimų, dėl kurių kyla pavojus žmonių gyvybei, sveikatai ar aplinkai arba galimi dideli materialiniai nuostoliai, atsakingas už apžiūrą asmuo privalo nedelsdamas apie tai informuoti statinio savininką (bendraturčius) arba jį (juos) atstovaujančius asmenis. Vėliau apie tai pranešama raštu ir pridedamas apžiūros aktas.

Asmuo, kuriam pranešta apie statinio, jo konstrukcijų ar inžinerinės įrangos kritinę būklę, turi nedelsdamas imtis veiksmų, apsaugančių žmones, aplinką ir statinį nuo galimų pasekmių. Pašalinus grėsmę, surašomas atliktų darbų aktas. Jis įregistruojamas statinio techninės priežiūros žurnale.

Su mokyklomis yra susijusios šios įstaigos: savivaldybė, BĮ „Paslauga“, švietimo skyrius ir kitos tarnybos, kurios tikrina mokyklą (pvz. Visuomenės sveikatos centras, veterinarinė ir t.t.)

BĮ „Paslauga“. Šiaulių miesto tarybos 2000 m. birželio 29 d. sprendimu Nr. 48 įsteigta biudžetinė įstaiga „Paslauga“. Įstaigos pagrindinė veiklos rūšis – ūkinių-techninių paslaugų teikimas miesto biudžetinėms įstaigoms. Ji kartu su savivaldybės administracija pagal savo kompetenciją numato biudžetinių įstaigų ūkio gerinimo kryptis. Biudžetini įstaigai „Paslauga“ priskirta pastato Pakalnės g. 6A -, kuriame įsikūrusios 7 Savivaldybės įstaigos, priežiūra ir eksploatacija. „Paslauga“ aprūpina ūkinėmis, kanceliariinėmis prekėmis Savivaldybės administracijos Švietimo skyrių, Pedagoginę psichologinę tarnybą bei atlieka dokumentų kopijavimo darbus papildomo ir ikimokyklinėms ugdymo įstaigoms, teikia transporto paslaugas, prižiūri švietimo įstaigų šilumos ir elektros ūkius, atlieka hidraulinius bandymus, organizuoja avarių šalinimo ir remonto darbus. Šiomis paslaugomis naudojasi abi mokyklos. Pagal švietimo įstaigų poreikį ir galimybes, įstaiga padeda atlikti teritorijų tvarkymo darbus: išveža nupjautą žolę, medžių šakas, lapus. Taip pat tenkina įstaigų poreikius ūkinių prekių, baldų, priemonių vežiojimui. Šiuos darbus atlieka 1975-1982 m. gamybos sunkvežimiais GAZ, kurių eksploatavimas reikalauja daug papildomų lėšų, kurie yra neekonomiški, nemanevringi.

2.7. TURTO IR LĖŠŲ VALDYMAS

2.7.1. Mokyklų aprūpinimas finansiniais ir materialiniais ištekliais

Lieporių ir „Saulėtekio“ mokyklos (toliau mokyklos) patikėjimo teise valdo, naudojasi ir įstatymų nustatyta tvarka disponuoja priskirta žeme, Šiaulių Savivaldybės pastatais, finansiniais ištekliais, inventoriumi bei mokymo priemonėmis.

Mokyklos visiškai yra išlaikomos iš Šiaulių savivaldybės biudžeto pagal asignavimų valdymo t. y. mokyklos patvirtintą sąmatą.

Buhalterinę apskaitą organizuoja ir atskaitomybę tvarko mokyklos buhalterijos tarnyba.

Mokyklų vadovai inicijuoja ilgalaikės apsirūpinimo finansiniais ir materialiniais ištekliais programos sukūrimą ir koregavimą.

Sudarydami mokyklos biudžetą įvertina išteklius, situaciją, numato prioritetus, kuriuos sieja su mokyklos tikslais ir uždaviniais.

Inicijuoja projektų paiešką ir kūrimą, pritraukia partnerius ir rėmėjus. Skatina materialų turtą naudoti kūrybiškai, taupiai ir racionaliai.

Turto ir lėšų administravimas. Mokyklų vadovas materialinius ir finansinius išteklius valdo, paskirsto užtikrindamas sėkmingą mokymo programų įgyvendinimą, sukurdamas saugią mokymo ir mokymosi aplinką ir tinkamas darbo sąlygas. Vadovai derina lėšų skirstymą su savivaldos institucijomis.

Kontrolė ir atsiskaitomybė. Vadovai prižiūri ir koreguoja išteklių panaudojimą. Analizuoja materialinių ir finansinių išteklių panaudojimo veiksmingumą ir tikslingumą. Reguliariai atsiskaito mokyklos bendruomenei, steigėjui (-jams) ir valstybės įgaliotoms institucijoms apie finansinių išteklių paskirstymą ir panaudojimą. Vykdoma reguliari turto ir lėšų panaudojimo ir tausojimo kontrolė.

Mokyklos patikėjimo teise valdo, naudojasi ir įstatymų nustatyta tvarka disponuoja priskirta žeme, Savivaldybės pastatais, finansiniais ištekliais, inventoriumi bei mokymo priemonėmis.

Mokyklos visiškai yra išlaikomos iš Šiaulių rajono savivaldybės biudžeto pagal asignavimų valdymą.

2.7.2. Lieporių ir „Saulėtekio“ vidurinių mokyklų pastatai

Mokyklų pastatai analizuoti trimis aspektais: patalpų atitikties atitinkamam mokyklos tipui; patalpų užpildymo ir pastatų būklės.

Būklė. Mokyklų pastatų būklė analizuota pagal tai, kokio remonto reikia išorinėms sienoms, pamatams, vidinėms sienoms, stogui, langams, grindims, sanitariniams mazgams, šildymo sistemai, vandentiekio ir kanalizacijos sistemai bei elektros sistemai: I grupė – renovuota mokykla; II grupė – ne mažiau kaip 1 pastato daliai reikia paprastojo remonto; III grupė – ne mažiau kaip 1 pastato daliai reikia kapitalinio remonto; IV grupė – pastato pamatams reikia kapitalinio remonto.

Pagal mokyklų pastatų būklę net 61 procentui visų mokyklų bent vienoje srityje reikalingas kapitalinis remontas. Pagal pastatų būklės grupes – 62 procentai mokyklų yra III grupės, t.y., joms

reikalingi daugelio sričių remontai (kapitaliniai, paprastieji), būtent Lieporių vidurinė mokykla priskiriama III grupei, o Saulėtekio vidurinė mokykla I grupei.

Mokyklos pastato atitiktis mokyklų tipui nustatoma pagal LR švietimo ir mokslo ministro 2001 m. liepos 31 d. įsakymu Nr. 1180 patvirtintų Mokyklų aprūpinimo standartų 1 lentelę “Kabinetai ir patalpos įvairaus tipo mokyklose”. I grupei priskiriama mokykla, atitinkanti 100 procentų privalomų rodiklių; II grupei – 81 iki 99 procentų; III grupei – nuo 51 iki 80 procentų; IV grupei – iki 50 procentų.

Pagal patalpų atitiktį atitinkamam mokyklos tipui daugiau negu pusė visų savivaldybės mokyklų (67 proc.) priskiriama II grupei, t.y., atitiktis nuo 81 iki 99 procentų. Tik 5,5 procentai mokyklų yra priskiriamos I grupei. Lieporių vidurinė mokykla priskiriama II grupei, o taip pat Saulėtekio vidurinė mokykla priskirta II grupei, nes reiktų paremuntuoti valgyklą, biblioteką ir t.t. Galima daryti išvadą, kad mokinių ugdymui sudaromos ne visiškai pakankamos sąlygos (pvz. nėra skaityklos, sporto salės ar dalies specializuotų kabinetų ir pan.).

2.7.3. Mokyklų esamos būklės privalumai ir trūkumai

Lieporių vidurinės mokyklos privalumai ir trūkumai.

Lentelė Nr. 1

SRITIS	PRIVALUMAI	TRŪKUMAI
1. ŠVIETIMO KONTEKSTAS	- nėra poreikio mokyklai dėstyti kita dėstomąją kalbą	- sumažėjęs gimstamumas; - išvyksta daugiau gyventojų negu atvyksta; - daugėja asocialių šeimų ir jose augančių vaikų; - didės išvykstančių skaičius.
2. MOKINIŲ SKAIČIUS	- talpina visus pageidaujančius joje mokytis mokinius; - mokyklose nėra antros pamainos.	- mokinių skaičiaus mažėjimas apskritai; - iki 2007 m. prognozuojamas mokinių mažėjimas (1-4 kl.-27 proc.; 5-8 kl.- 13,5 proc.; 9-10 kl.- 13,2 proc., 11-12 kl.- 19,6 proc.); - yra jungtinių klasių pradinio ir pagrindinio ugdymo kontekstas.
3. UGDYMO KOKYBĖ	- švelnusis profiliavimas; - ankstyvasis užsienio k. mokymas.	- nepakankamas dėmesys spec. poreikių mokiniams; - palyginti didelis procentas mokinių kartoja kursą; - panaudojama tik 85 proc. papildomojo ugdymo valandų.
4. PEDAGOGAI	- atestuota 76,5 proc. pedagogų; - apie 6 proc. pedagogų mokosi arba persikvalifikuoja.	- trūksta specialiosios pagalbos pedagogų (spec. pedagogų, psichologų); - atsiranda pradinio ugdymo pedagogų perteklius; - apie 22 proc. pedagogų dėsto 2 ir daugiau dalykų; - iki 2007 m. apie 12 proc. pedagogų pasieks pensinį amžių; - privalomųjų mokomųjų dalykų pamokas veda apie 80 proc. specialistų.
5. MOKYKLŲ TINKLO EFEKTYVUMAS	- mokinių ir mokytojų santykio vidurkis didesnis už šalies vidurkį.	- daugėja tuščių mokymosi vietų; - tuščioms vietoms finansuoti 2003 m. teko

		apie 350 tūkst. litų;
6. MOKYKLŲ PASTATAI	- pertvarkyta katilinė;	- reikalingas kapitalinis remontas;

„Saulėtekio“ vidurinės mokyklos trūkumai ir privalumai

Lentelė Nr. 2

SRITIS	PRIVALUMAI	TRŪKUMAI
1. ŠVIETIMO KONTEKSTAS	- nėra poreikio mokyklai dėstyti kita dėstomąją kalba	- sumažėjęs gimstamumas; - išvyksta daugiau gyventojų negu atvyksta; - daugėja asocialių šeimų ir jose augančių vaikų; - didės išvykstančių skaičius.
2. MOKINIŲ SKAIČIUS	- talpina visus pageidaujantiems joje mokytis mokinius; - mokykloje nėra antros pamainos.	- mokinių skaičiaus mažėjimas apskritai;
3. UGDYMO KOKYBĖ	- švelnusis profiliavimas; - ankstyvasis užsienio k. mokymas.	- nepakankamas dėmesys spec. poreikių mokiniams; - panaudojama tik 80 proc. papildomojo ugdymo valandų.
4. PEDAGOGAI	- dauguma pedagogų turi aukštąjį išsilavinimą	- trūksta specialiosios pagalbos pedagogų (spec. pedagogų, psichologų); - privalomųjų mokomųjų dalykų pamokas veda apie 85 proc. specialistų.
5. MOKYKLŲ TINKLO EFEKTYVUMAS	- mokinių ir mokytojų santykio vidurkis didesnis už šalies vidurkį.	- daugėja tuščių mokymosi vietų;
6. MOKYKLŲ PASTATAI	- renovuota mokykla;	- reikalingas kai kurių kabinetų remontas;

Grėsmės (prognozuojama situacija nekeičiant mokyklų tinklo).

Sumažės vidutinis mokinių skaičius komplekte bei nesieks Mokinio krepšelio metodikoje nustatyto minimalaus mokinių skaičiaus. Kadangi Mokinio krepšelio lėšų savivaldybė nebegalės perskirstyti, todėl norint padengti atsirandantį trūkumą, teks skirti papildomų lėšų iš savivaldybės biudžeto. Lyginant su 2004-2005 m.m. tuščių mokymosi vietų skaičius padidės beveik 30 proc. Šioms vietoms finansuoti bus išleista vien tik 2007 m. apie 500 tūkst. litų. Atitinkamai vieno mokinio išlaikymo kaina padidės keletą kartų.

Prognozuojama, kad susidarys situacija, kada vienu metu neteks darbo didelis pedagogų skaičius, todėl atsiras dar didesnių problemų (pvz. Vienu metu bus reikalingos didelės lėšos iškeitinėms kompensacijoms).

Nuolatinis lėšų stygius neleis mokyklai ne tik aprūpinti naujomis, moderniomis mokymo priemonėmis, bet ir atnaujinti turimų, negerės ugdymo sąlygos apskritai (pvz., nebus lėšų patalpų remontui, renovacijai).

Mokykloje toliau dirbs didelis procentas nespecialistų; nebus specialiosios pagalbos specialistų (spec.pedagogų, psichologų). Tai viena iš priežasčių, kad mokiniams nebus sudarytos lygios mokymosi

---

galimybės. Ši situacija gali padidinti iškritusių iš mokymo sistemos mokinių skaičių, kartojančių kursą mokinių skaičius ne tik kad gali nesumažėti, bet gali ir padidėti. Ugdymo kokybės pablogėjimas neleis mūsų mokyklos mokiniams konkuruoti su kitų regionų mokiniais.

Galimybės (prognozuojama situacija tvarkant mokyklų tinklą).

Pertvarkant švietimo įstaigų tinklą palaiapsniui bus mažiau problemų su pedagogų įdarbinimu: dalis persikvalifikuos, atsiras galimybė įsteigti naujo pobūdžio darbo vietas, ne vienu metu reikės lėšų išieitinėms kompensacijoms.

Lėšas, kurios šiuo metu tenka tuščių mokymosi vietų finansavimui, bus galima panaudoti ugdymo bazės atnaujinimui (informacinės technologijos, vadovėliai, įranga ir pan.).Sumažės 1 vaiko išlaikymo kaina.

Daugiau mokinių mokysis geresnėse patalpose, nes bus galima skirti lėšų patalpų remontui, renovacijai.

Susidarys sąlygos lygioms mokymosi galimybėms užtikrinti. Bus galima taikyti naujas ugdymo formas (pvz., nepamokiniai centrai). Daugiau pamokų ves mokytojai specialistai, bus teikiama spec. pagalba ir t.t. Mokymosi motyvacijos netekę mokiniai galės tęsti mokymąsi tam geriau pritaikytoje jaunimo mokykloje. Atsiras sąlygos aukštesnei ugdymo kokybei užtikrinti, tuo pačiu padidės mūsų regiono mokinių konkurencingumas.

Praktinės dalies apibendrinimas. Pakankamas ugdymui skirtų patalpų plotas ir tinkama jų būklė yra svarbus ugdymo kokybės veiksnys. Mokyklų patalpos ypač greitai dėvisi dėl intensyvaus naudojimo. Galimybė jas atnaujinti priklauso nuo skiriamų lėšų.

Mokymuisi skirtų pastatų tinklas kuriamas ne vieną dešimtmetį ir sunkiai keičiamas, nes tam reikia didelių investicijų. Lengviau keičiama pastatų paskirtis reorganizuojant juose įsikūrusias švietimo ir ugdymo įstaigas.

Bendrojo lavinimo mokyklų pastatų būklei vertinti naudojami per pastaruosius 10 metų pastatytų bei renovuotų mokyklų skaičiaus bei mokyklos patalpų (dalykų kabinetų, bibliotekos, sporto salės, valgyklos, medicinos kabineto įrengimo rodikliai). Jie parodo, kaip valstybė ir savivaldybės užtikrina tinkamas ugdymo sąlygas bendrojo lavinimo mokyklose.

Kintant mokymosi metodams bei rengiant moksleivius gyventi žinių visuomenėje, ypač svarbiomis mokymosi vietomis tampa bibliotekos bei skaityklos. Švietimo institucijų bibliotekų modernizavimas yra vienas švietimo reformos prioritetų.

Bendrojo lavinimo mokyklų pasirengimo naujiems mokslo metams trūkumai – nepakankamas patalpų apšvietimas, nepatenkinamas aprūpinimas moksleivių ūgį atitinkančiais mokykliniais baldais, blogas patalpų mikroklimatas, maitinimo organizavimo problemos neigiamai atsilieps moksleivių sveikatai ir jų darbingumui.

Daugelyje mokyklų nesutvarkyti persirengimo kambariai, neveikia dušai, neįrengti/nesutvarkyti sporto aikštynai (bėgimo takai, krepšinio, tinklinio ir futbolo aikštelės).

Mokyklų pastatus reikia ne tik remontuoti, bet ir vidines jų erdves bei klases pritaikyti, taip, kad unifikuotą mokymą būtų galima pakeisti diferencijuotu, individualizuotu ugdymu, keičiančiu postkomunistinę visuomenę atvira kaitai ir aktyviai dalyvaujančia laisvoje rinkoje. Mokyklų pastatai turi būti pritaikyti neįgaliesiems vaikams ugdyti, kad jie galėtų mokytis kartu su visais besimokančiais, o vėliau - sėkmingai integruotis visuomenės gyvenime. Mokyklos turi turėti galimybę pakeisti nusidėvėjusius baldus, įsigyti modernesnę mokymo įrangą, vaizdines ir technines mokymo priemones, reikiamą literatūrą. Būtinausių dalykų neturinčioje mokykloje neįmanoma taikyti modernių mokymo metodų, ugdyti moksleivių ar studentų gebėjimų naudotis informacinėmis technologijomis, įgyti profesijai reikalingų įgūdžių. Mokyklos, kurios dėl patalpų stokos yra nepajėgios moksleiviams garantuoti lygių galimybių mokytis pagal poreikius, sudaryti tinkamų sąlygų organizuoti papildomą ugdymą, negali tapti atviromis mokyklomis.

Vienas iš svarbiausių veiksnių yra gimstatumo mažėjimas mieste. Tai ir yra priežastis mokyklų sujungimui.

Taigi mokyklai labai svarbu mokinius kažkuo patraukti, o vienas iš tokių būdų – gera mokyklos nekilnojamojo turto būklė.

Lieporių vidurinėje mokykloje liko nepakeista susidėvėjusi grindų danga, todėl sunku tinkamai patalpas prižiūrėti, dėl ko blogėja jų mikroklimatas, didėja traumų tikimybė. O Saulėtekio vidurinė mokykla yra renovuota, bet reiktų paremontuoti biblioteką ir valgyklą.

---

3. ANKETINĖS APKLAUSOS REZULTATŲ TYRIMAS

Kalbant apie sociologinės informacijos rinkimo metodus, negalima vienareikšmiškai teigti apie vieno ar kito metodo naudojimą vien tik kokybiniame ar kiekybiniame tyrime, tikslingiau yra teigti apie vyraujančią jų panaudojimo tendenciją. Socialiniuose moksluose apklausa yra plačiai paplitęs tyrimo metodas. Viena vertus, tai gali rodyti metodo patikimumą, kita vertus – jo populiarumą dėl tariamo paprastumo, manant, jog nėra nieko lengvesnio, kaip atlikti apklausą. Tariamas metodo lengvumas labai vilioja jį pritaikyti praktikoje, kadangi pateikus keletą klausimų, greitai galima gauti daugybę informacijos. Tačiau labai svarbu, kad gaunami duomenys būtų patikimi. Pirmiausiai reikia pateikti tikroviškus klausimus, jei klausimas neatitinka tikrovės, neturi aiškios hipotetinės prasmės, atsakymas gali būti ne tik nepatikimas, o netgi ir iškraipantis tikrovę ir tiriamojo reiškinių esmę. Būtent dėl to anketinio tyrimo metodas dažnai yra kritikuojamas, kartais juo nepasitikima. Jis dažnai traktuojamas kaip subjektyvus metodas, ne visiškai patikimas, primityvus. Tačiau iš tikrųjų turėtų būti kritikuojamas ne pats metodas, o netinkamas pasirengimas jį taikyti ir netinkamas taikymas, neužtikrinimas būtinų anketavimo sąlygų, kuriomis jis gali būti patikimas ir objektyvus.

Remiantis teorine medžiaga buvo atliekamas švietimo įstaigų nekilnojamojo turto valdymo tyrimas, panaudojant anketinės apklausos metodą.

Tyrimo tikslas – išsiaiškinti respondentų nuomonę apie mokyklos pastatų būklę.

Siekiant išsiaiškinti respondentų požiūrį į švietimo įstaigų nekilnojamojo turto valdymą buvo atliktas tyrimas. Tam tikslui sugalvoti klausimai, kuriais norėta išsiaiškinti respondentų požiūrį į švietimo įstaigų nekilnojamojo turto valdymo ypatybes, švietimo įstaigų nekilnojamojo turto valdymo perspektyvas. Tam naudojau anketos metodą, apklausiant Lieporių ir „Saulėtekio“ vidurinės mokyklos mokinius, kurių kompetencijoje mokyklos pastatų būklės ir t.t. klausimas, bei komentuojant savo atsakymus. Anketą (žr. Priedą Nr.2) panaudojau analizuojant duomenis.

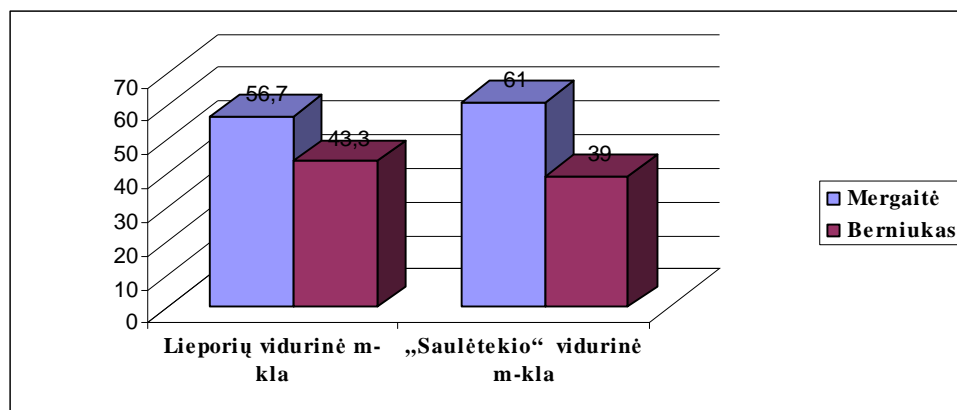
Tyrimas atliktas 2006 metų balandžio mėnesį, Saulėtekio vidurinėje mokykloje (ši mokykla pakankamai sutvarkyta) ir Lieporių vidurinėje mokykloje (ši mokykla neremontuota) Šiaulių mieste. Priede Nr.4 ir Nr.5 pateikiamos abiejų mokyklų nuotraukas, kad būtų galima susidaryti nuomonę apie mokyklų pastatų būklę ir matytusi kokią įtaką turi respondentų atsakymai. Anketinėje apklausoje dalyvavo 150 respondentų iš kiekvienos mokyklos, t.y. visi respondentai sutiko atsakyti į pateiktus klausimus, iš viso 300 respondentų. Sutikę bendrauti respondentai buvo malonūs ir nuoširdžiai atsakinėjo į pateiktus anketoje klausimus.

Darbe naudotasi tokiais tyrimo metodais:

1. Apklausa;
2. Sisteminimas;
3. Grafinis vaizdavimas;
4. Grupavimas;
5. Lyginamoji analizė;
6. Apibendrinimas.

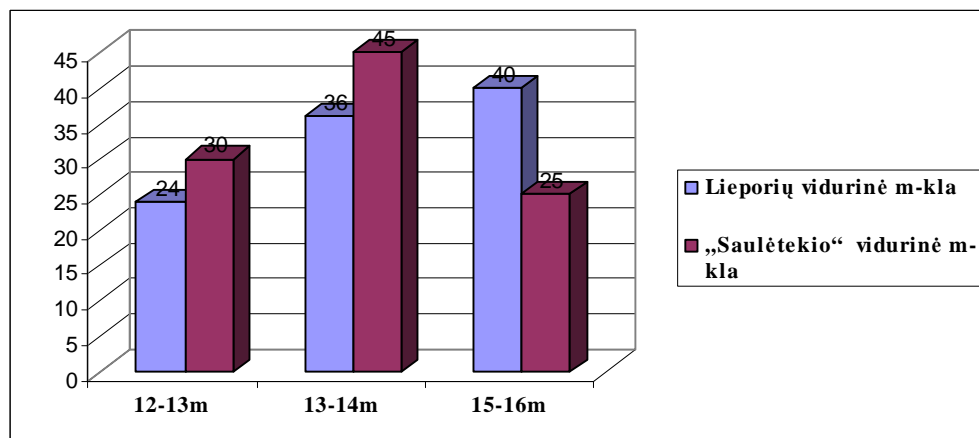
Tyrimo klausimai buvo grupuojami, kad tyrimo ataskaita būtų vaizdesnė, teiktų daugiau informacijos. Apklausos pradžioje buvo surinkta informacija apie respondentą. Vėliau pradėta rinkti informacija susijusi su mokyklos pastatų būkle, bei mokyklos pastato vertės kriterijais.

Susumavus atsakymus paaiškėjo, jog daugiau buvo apklausta mergaičių. Procentinis pasiskirstymas pagal lytis pateiktas 21 paveiksle.

21. pav. Respondentų pasiskirstymas pagal lytį

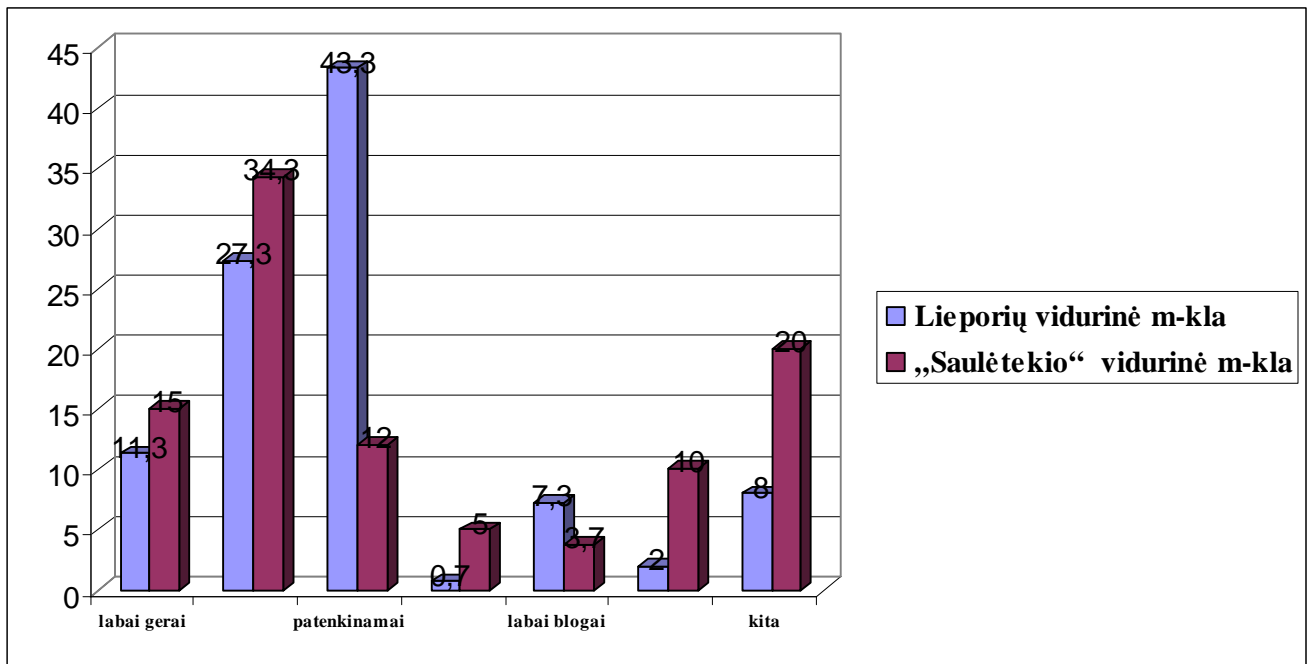
Anketinėje apklausoje dalyvavo 12-16 metų moksleiviai. Procentinis pasiskirstymas pateiktas 22 paveikslėlyje. Iš to matome, kad didžiausią respondentų Lieporių vidurinėje mokykloje sudaro 13-14 m., o „Saulėtekio“ vidurinėje mokykloje sudaro 15-16m. amžiaus intervalas.

22 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal amžių

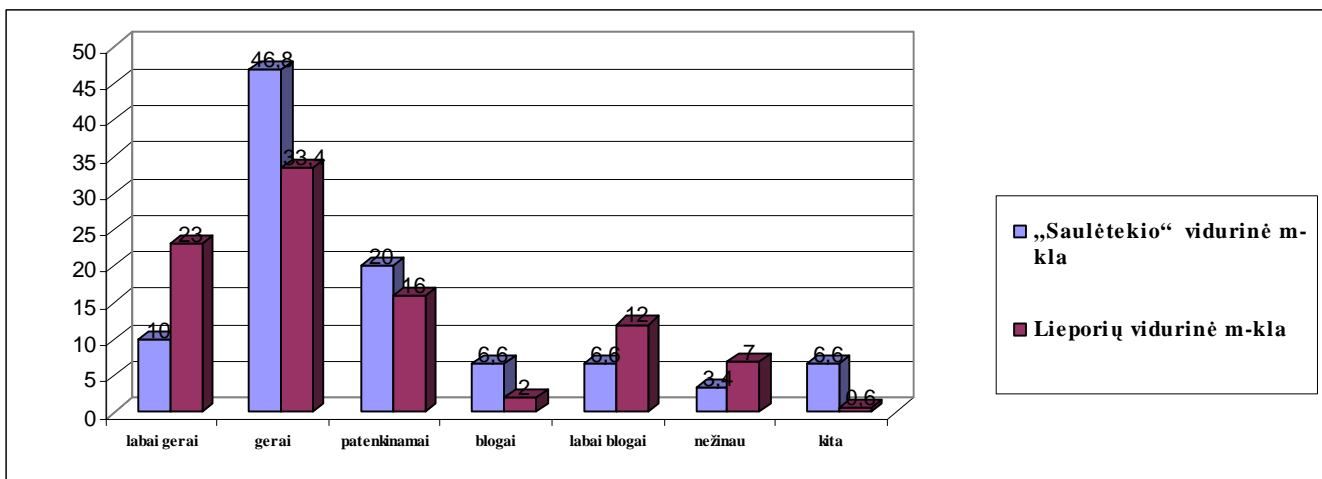
Surinkus pakankamą informaciją apie tiriamus respondentus, įdomu buvo panagrinėti, jų požiūrį į Lietuvos švietimo sistemą, todėl kitu anketos klausimu norėta sužinoti respondentų nuomonę apie Lietuvos švietimo sistemą.

23 paveikslėlyje matome, kad dauguma abiejų mokyklų respondentų Lietuvos švietimo sistemą vertina gerai, bet Lieporių vidurinės mokyklos 43,3% respondentų mano kad Lietuvos švietimo sistema yra patenkinama, ir tik 0,7% šios mokyklos respondentų vertina blogai.

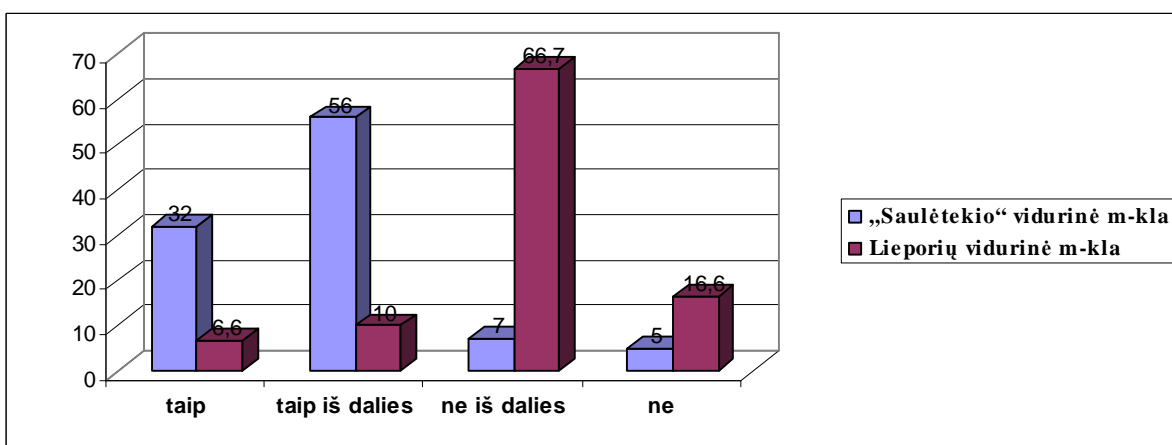

23 pav. Respondentų nuomonė apie Lietuvos švietimo sistemą

Respondentų buvo paklausta „Kaip vertini šiandieninę mokyklų pastatų būklę?“. Atsakymai pateikti 24 paveikslėlyje. Iš to matome, kad 46,8% „Saulėtekio“ vidurinės mokyklos respondentų ir Lieporių vidurinės mokyklos 33,4% respondentų mano, jog mokyklų pastatai yra geri, bet 20% „Saulėtekio“ vidurinės mokyklos respondentų ir 16% Lieporių vidurinės mokyklos respondentų nurodė, kad mokyklų pastatų būklė patenkinama. Kadangi „Saulėtekio“ vidurinės mokyklos pastatas ir sutvarkytas, todėl galima daryti prielaidą, jog daugiau šios respondentų mano, jog mokyklų pastatai yra geros būklės. Iš to seka sekantis klausimas apie savo mokyklos pastato būklę. Kaip matome 25 paveikslėlyje pavaizduoti respondentų atsakymai šiuo klausimu. Daugiau nei pusę Lieporių vidurinės mokyklos respondentų yra nepatenkinti savo mokyklos pastato būkle. Iš to galima daryti prielaidą, kad mokiniai norėtų jog mokyklos pastatas būtų sutvarkytas ir pan. O „Saulėtekio“ vidurinės mokyklos respondentai mano, kad iš dalies yra patenkinti.

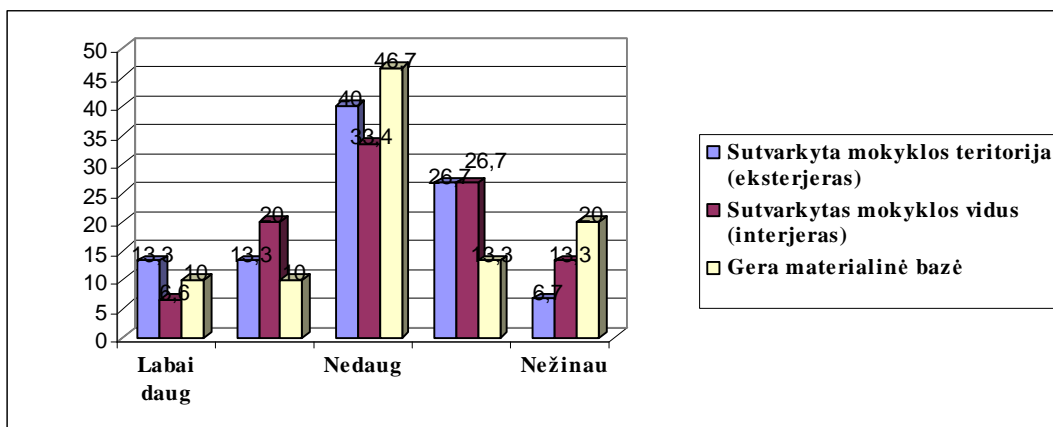

24 pav. Respondentų nuomonė apie mokyklos pastatų būklę

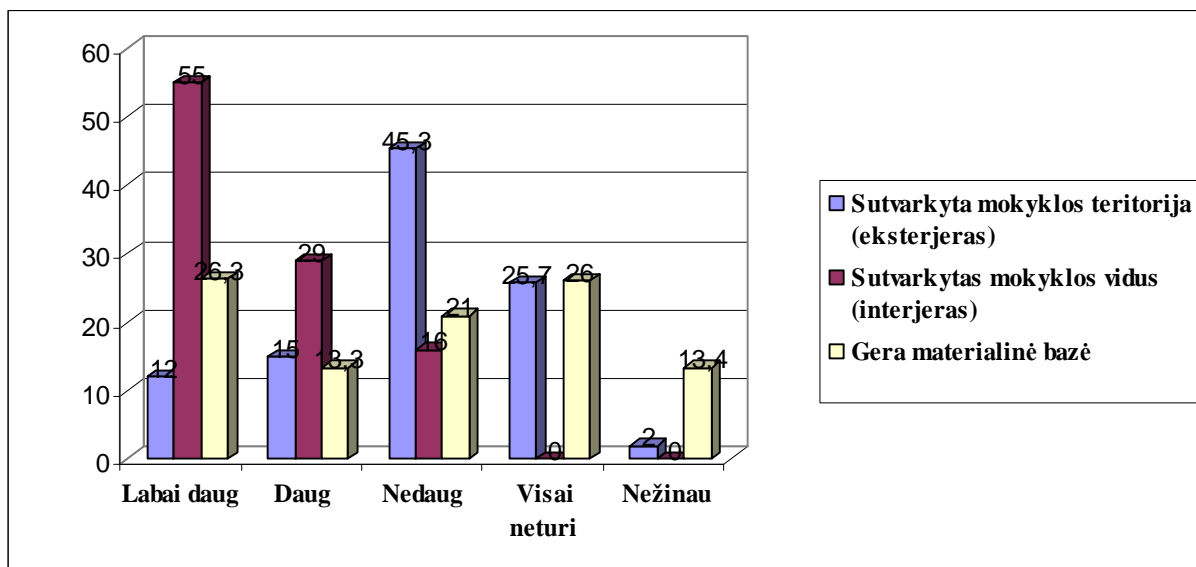

25 pav. Respondentų nuomonė apie savo mokyklos pastato būklę

Paklausus respondentų apie veiksnius kurie jų nuomone galėtų turėti reikšmės renkantis mokyklą (šis klausimas susideda iš trijų veiksnių: Sutvarkyta mokyklos teritorija (eksterjeras), Sutvarkytas mokyklos vidus (interjeras), Gera materialinė bazė), paaiškėjo, kad nedidelę reikšmę renkantis mokyklą turi šie veiksniai. (žr.26 pav. ir 27 pav.)

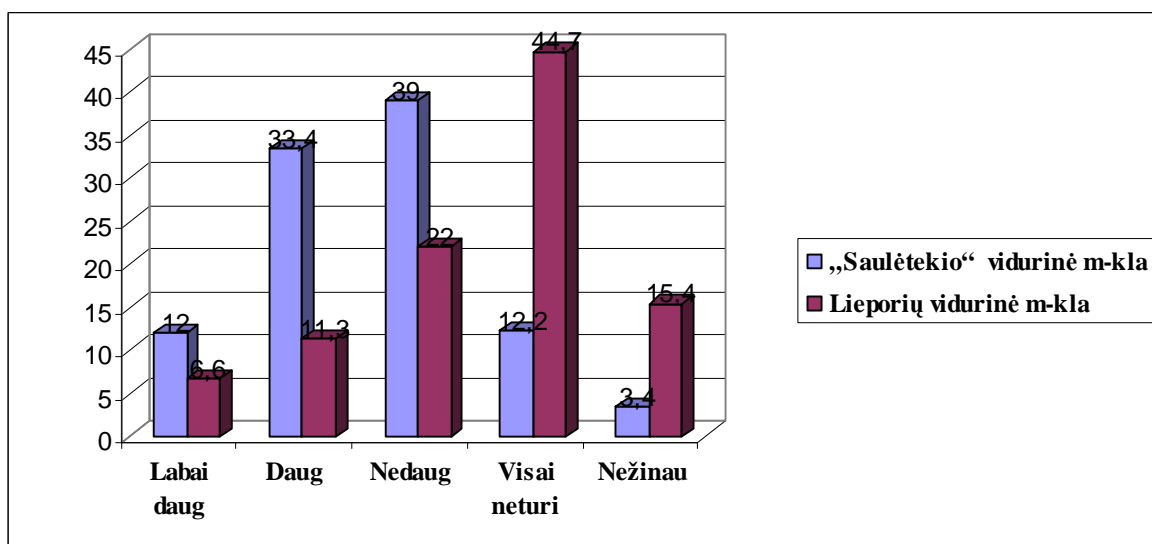
26 pav. Lieporių vidurinės mokyklos respondentų nuomonė apie veiksnius, renkantis mokyklą

27 pav. „Saulėtekio“ vidurinės mokyklos respondentų nuomonė apie veiksnius, renkantis mokyklą

Kaip matome „Saulėtekio“ vidurinės mokyklos respondentai nurodė, kad vis dėlto veiksniai turi reikšmės renkantis mokyklą, ypač jiems svarbus sutvarkytas mokyklos vidus (55%).

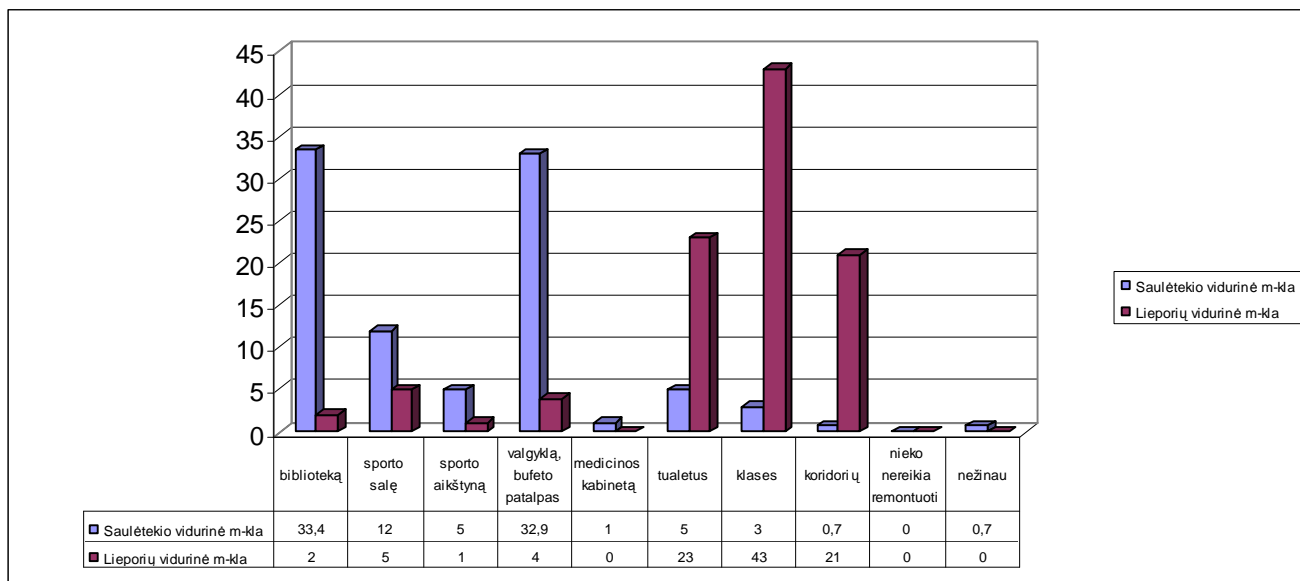
Galima daryti prielaidą, kad dažniausiai respondentams mokyklą renka pradžioje tėvai, tik nebent vėliau, jei būna nepatenkinti mokykla ar mokymosi kokybe, jie keičia mokyklą ir pan. Todėl dauguma respondentų mano, kad pastatų būklė nedaug turi įtakos mokymuisi (44,7%). 28 paveikslėlyje matome, kad sekantys procentai pasiskirsto maždaug vienodai. Lieporių vidurinės mokyklos respondentai mano, kad vis dėl to nedidelę reikšmę turi pastatų būklė mokinių mokymuisi, nes galima daryti prielaidą, kad dauguma renkasi mokyklą pagal geografinę padėtį ir pan.

28 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal mokyklos pastatų reikšmę mokymuisi

Išsiaiškinus respondentų pasiskirstymą pagal mokyklos pastatų reikšmę mokymuisi, buvo įdomu išsiaiškinti nuomonę ką labiausiai reiktų suremontuoti ar patvarkyti. Todėl respondentų to ir

paklausta. Susumavus gautus rezultatus paaiškėjo, jog skiriasi mokyklų respondentų nuomonės: Lieporių vidurinė mokykla yra labai mažai remontuota todėl dauguma šios mokyklos apklaustųjų pageidautų jog pirmiausia būtų sutvarkytos klasės, nes didžiausią laiko dalį jie praleidžia būtent klasėse. (žr. 29 paveikslą), o „Saulėtekio“ vidurinės mokyklos apklaustieji mano, jog biblioteką ir valgyklą reiktų paremuntuoti.

29 pav. Respondentų nuomonė ką reiktų paremuntuoti ar patvarkyti

Apibendrinus atlikto tyrimo rezultatus galima teigti, jog mokyklos pastatas yra aktuali tema, bei paliečia kiekvieną asmeniškai. Be to, atliktas tyrimas, patvirtino darbo pradžioje iškeltą hipotezę, jog švietimo įstaigų nekilnojamojo turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo skirtumai priklauso nuo pačių švietimo įstaigų (jų populiarumo, iniciatyvos).

Lyginome dvi mokyklas ir pastebėjome, jog respondentų iš skirtingų mokyklų nuomonės skiriasi. Dauguma „Saulėtekio“ vidurinės mokyklos respondentai patenkinti mokyklos pastatu ir jo būkle, o Lieporių vidurinės mokyklos respondentai pageidautų jog būtų suremontuotas mokyklos vidus ir pan.

IŠVADOS

Pakankamas ugdymui skirtų patalpų plotas ir tinkama jų būklė yra svarbus ugdymo kokybės veiksnys. Mokyklų patalpos ypač greitai dėvėsi dėl intensyvaus naudojimo. Galimybė jas atnaujinti priklauso nuo skiriamų lėšų.

Mokymuisi skirtų pastatų tinklas kuriamas ne vieną dešimtmetį ir sunkiai keičiamas, nes tam reikia didelių investicijų. Lengviau keičiama pastatų paskirtis reorganizuojant juose įsikūrusias švietimo ir ugdymo įstaigas.

Bendrojo lavinimo mokyklų pastatų būklei vertinti naudojami per pastaruosius 10 metų pastatytų bei renovuotų mokyklų skaičiaus bei mokyklos patalpų (dalykų kabinetų, bibliotekos, sporto salės, valgyklos, medicinos kabineto įrengimo rodikliai). Jie parodo, kaip valstybė ir savivaldybės užtikrina tinkamas ugdymo sąlygas bendrojo lavinimo mokyklose.

Kintant mokymosi metodams bei rengiant moksleivius gyventi žinių visuomenėje, ypač svarbiomis mokymosi vietomis tampa bibliotekos bei skaityklos. Švietimo institucijų bibliotekų modernizavimas yra vienas švietimo reformos prioritetų.

Bendrojo lavinimo mokyklų pasirengimo naujiems mokslo metams trūkumai – nepakankamas patalpų apšvietimas, nepatenkinamas aprūpinimas moksleivių ūgį atitinkančiais mokykliniais baldais, blogas patalpų mikroklimatas, maitinimo organizavimo problemos neigiamai atsilies moksleivių sveikatai ir jų darbingumui.

Daugelyje mokyklų nesutvarkyti persirengimo kambariai, neveikia dušai, neįrengti/nesutvarkyti sporto aikštynai (bėgimo takai, krepšinio, tinklinio ir futbolo aikštelės).

Yra mokyklų, kuriose nėra valgyklų ar net bufetų, todėl nėra galimybių organizuoti moksleivių maitinimo karštu maistu.

Mokyklose padėtis kasmet blogėja, nes naujų suolų beveik neįsigijama. Net naujų mokyklų patalpose statomi seni, iš uždarytų mokyklų pervežti ar kaip labdara gauti mokykliniai baldai.

Daugumos mokyklų pastatai yra pastatyti pagal projektus, kuriuose nenumatyta taupyti šiluminę energiją (dideli langų plotai, maža išorinių sienų šiluminė varža, prastai apšiltinti stogai ir pan.). Tuo pačiu metu dėl chroniško lėšų stygiaus šie pastatai daugelį metų nebuvo rimtai remontuojami, tad šiuo metu ženklios mokyklų dalies stogai yra susidėvėję, seni mediniai langai išsikreivinę arba sudūlėję ir jų neįmanoma tinkamai užsandarinti. Pastatų fasadai seniai neperdažomi ir neremontuojami. Todėl per siūles, o kartais ir pačias išorinių sienų plokštes į vidų patenka drėgmė. Mokyklų šiluminiai mazgai yra pasenusios, neekonomiškos konstrukcijos, juose neįrengta apskaita ir

---

savaitinis reguliavimas, leidžiantis taupyti šiluminę energiją. Keistini šildymo ir vandentiekio vamzdynai, susidėvėję eksploatacijos metu. Didėjant kompiuterių, kitų mokymo priemonių skaičiui mokomuosiuose kabinetuose, saugumo technikos reikalavimų ir padidėjusių energetinių poreikių negali patenkinti esamas elektros tinklas.

Dalis mokymo įstaigų apšildomos iš vietinių katilinių, kurių techninė būklė yra labai prasta, šilumos gamybos efektyvumas labai žemas.

Mokyklų pastatus reikia ne tik remontuoti, bet ir vidines jų erdves bei klases pritaikyti, taip, kad unifikuotą mokymą būtų galima pakeisti diferencijuotu, individualizuotu ugdymu, keičiančiu postkomunistinę visuomenę atvira kaitai ir aktyviai dalyvaujančia laisvoje rinkoje. Mokyklų pastatai turi būti pritaikyti neįgaliesiems vaikams ugdyti, kad jie galėtų mokytis kartu su visais besimokančiais, o vėliau - sėkmingai integruotis visuomenės gyvenime. Mokyklos turi turėti galimybę pakeisti nusidėvėjusius baldus, įsigyti modernesnę mokymo įrangą, vaizdines ir technines mokymo priemones, reikiamą literatūrą. Būtinausių dalykų neturinčioje mokykloje neįmanoma taikyti modernių mokymo metodų, ugdyti moksleivių ar studentų gebėjimų naudotis informacinėmis technologijomis, įgyti profesijai reikalingų įgūdžių. Mokyklos, kurios dėl patalpų stokos yra nepajėgios moksleiviams garantuoti lygių galimybių mokytis pagal poreikius, sudaryti tinkamų sąlygų organizuoti papildomą ugdymą, negali tapti atviromis mokyklomis.

Vienas iš svarbiausių veiksnių yra gimstamumo mažėjimas mieste. Tai ir yra priežastis mokyklų sujungimui.

Taigi mokyklai labai svarbu mokinius kažkuo patraukti, o vienas iš tokių būdų – gera mokyklos nekilnojamojo turto būklė.

Mokyklos patikėjimo teise valdo, naudojasi ir įstatymų nustatyta tvarka disponuoja priskirta žeme, Šiaulių Savivaldybės pastatais, finansiniais ištekliais, inventoriumi bei mokymo priemonėmis.

Mokyklos visiškai yra išlaikoma iš Šiaulių savivaldybės biudžeto pagal asignavimų valdymo t. y. mokyklos patvirtintą sąmatą.

Mokyklos direktoriai, sudarydami mokyklos biudžetą įvertina išteklius, situaciją, numato prioritetus, kuriuos sieja su mokyklos tikslais ir uždaviniais. Tai pat jie inicijuoja projektų paiešką ir kūrimą, pritraukia partnerius ir rėmėjus. Skatina materialų turtą naudoti kūrybiškai, taupiai ir racionaliai.

Mokyklų pastatų būklę prižiūri mokyklos vadovo paskirtas ūkvedys.

Dėl lėšų stygiaus liko daug neremontuotų ir tinkamai nesutvarkytų naujiems mokslo metams mokyklų. Lieporių vidurinėje mokykloje nesutvarkytas mokomųjų patalpų apšvietimas, trūkstant elektros lempų arba šviestuvų nustatytas nepakankamas dirbtinis apšvietimas.

Lieporių vidurinėje mokykloje liko nepakeista susidėvėjusi grindų danga, todėl sunku tinkamai patalpas prižiūrėti, dėl ko blogėja jų mikroklimatas, didėja traumų tikimybė. O Saulėtekio vidurinė mokykla yra renovuota, bet reiktų paremontuoti biblioteką ir valgyklą.

Mokinių ugdymui sudaromos ne visiškai pakankamos sąlygos (pvz. nėra skaityklos, sporto salės ar dalies specializuotų kabinetų ir pan.).

LITERATŪRA

1. Arbačiauskas, A. (1996). Vadovams apie vadybą. Atestacija. Vadyba. Ugdymo filosofija. Vilnius. leidybos centras.
2. Bendrojo lavinimo mokyklos audito metodika. Projektas (2000). Vilnius. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija mokyklų tobulinimo centras.
3. Civilinis kodeksas. (2001). Vilnius.
4. Cole, G.A. (1996). Management Theory and Practice, London: DP Publications.
5. Day Hall. Gammage. (1998). Pradinės mokyklos ugdymo vadyba. Vilnius. Margi raštai.
6. Dambrauskienė, R. (1996). Mokyklos gyvenimo tvarkymas. Klaipėda. Klaipėdos universiteto leidyba.
7. Dobranskienė R. (2004). Mokyklos bendruomenės vadyba. – Klaipėda.
8. Everard B. Morris G. (1997). Efektyvus mokyklos valdymas. – Vilnius.
9. Fullan M. (1998). Pokyčių jėgos. – Vilnius.
10. Galinienė B. (2004). Turto ir verslo vertinimo sistema. Vilnius.
11. Galinienė B. (1999). Turto ekonomika ir vertinimas. Vilnius.
12. Gedvilaitė D. Tie mokinių krepšeliai. // Dialogas. – 2003 gruodžio 12 d., p. 1.
13. Gerasimovičienė R. Kazakevičius G. Zakarienė S. (2001). Neišardomas trikampis. Vilnius.
14. Hopkins. Ainscow. West. (1998). Kaita ir mokyklos tobulinimas. Vilnius. Tyto alba.
15. Jovaiša. (2001). Edukologijos įvadas. Šiauliai. Šiaulių universiteto leidykla.
16. Lietuvos Respublikos bibliotekų įstatymas (1995 m. birželio 6 d. Nr. 1-920).
17. Lietuvos Respublikos Civilinis kodeksas. 2000. Vilnius.
18. Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto privatizavimo įstatymas. 1997. Vilnius
19. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas „Dėl Privatizavimo objektų parengimo privatizuoti tvarkos patvirtinimo“. 2003. Vilnius
20. LR švietimo ir mokslo ministro 2001 m. liepos 31 d. įsakymas Nr. 1180 patvirtintų Mokyklų aprūpinimo standartų 1 lentelę “Kabinetai ir patalpos įvairaus tipo mokyklose”.
21. Marčinsko A. ir Galinienės B. Straipsniai. Mokslinė literatūra // „Lietuvos turtas: jo vertė ir vertintojai“. – Vilnius, 2004 m.
22. Miliauskas. (1999). Šiaurės ir Baltijos šalių projektas. Kuriame savo mokyklą. Vilnius. Kronta.
23. Neverauskas. Rastenis. (2001). Vadybos pagrindai. Kaunas. Technologija.

-
24. Nugaraitė A. (1999). Ryšiai su visuomene: prabanga ar būtinybė. – Vilnius.
  25. Obrazcovas V. (2003). Valstybės ir savivaldybių turto valdymas ir privatizavimas: teorija ir praktika. Vilnius. Lietuvos teisės universitetas.
  26. Obrazcovas V. (2004). Valstybės ir savivaldybių turto valdymas ir privatizavimas: patirtis ir praktika. Vilnius. Lietuvos teisės universitetas.
  27. Obrazcovas V. (2001). Valstybės ir savivaldybių turto valdymas. Vilnius. Lietuvos teisės universitetas.
  28. Rado, P. (2001). Švietimas pereinamuoju laikotarpiu. Vilnius. Garelis.
  29. Roberts, N. (2004). Prigimtinė teisė. Vilnius. Jotema.
  30. Rutkauskas, A. (2001). Nekilnojamojo turto plėtotė, investicijos ir rizika, Vilnius.
  31. Stoner J.A.F., Freeman, R.E., Gilbert, D.R. (2000). Vadyba. Poligrafija.
  32. Targamadžė, V. (1999). Bendrojo lavinimo mokykla: Mokinių edukacinio stimuliavimo aspektas. Kaunas. Technologija.
  33. Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymas. 2002. Vilnius
  34. Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymas, 1998 m. gegužės 12 d. Nr.VIII-729
  35. Želvys, R., Būdienė, V., Zabulionis, A (2003). Švietimo praktika ir monitoringas. Vilnius. Švietimo studijų centras.
  36. Želvys, R. (2003). Švietimo organizacijų vadyba. Vilnius. Vilniaus universiteto leidykla.
  37. Želvys, R. (1998). Švietimo vadyba ir kaita. Vilnius. Garnelis.
  38. Želvys R. (1997). Švietimo vadyba. Vilnius. Soletrija.

Internetas:

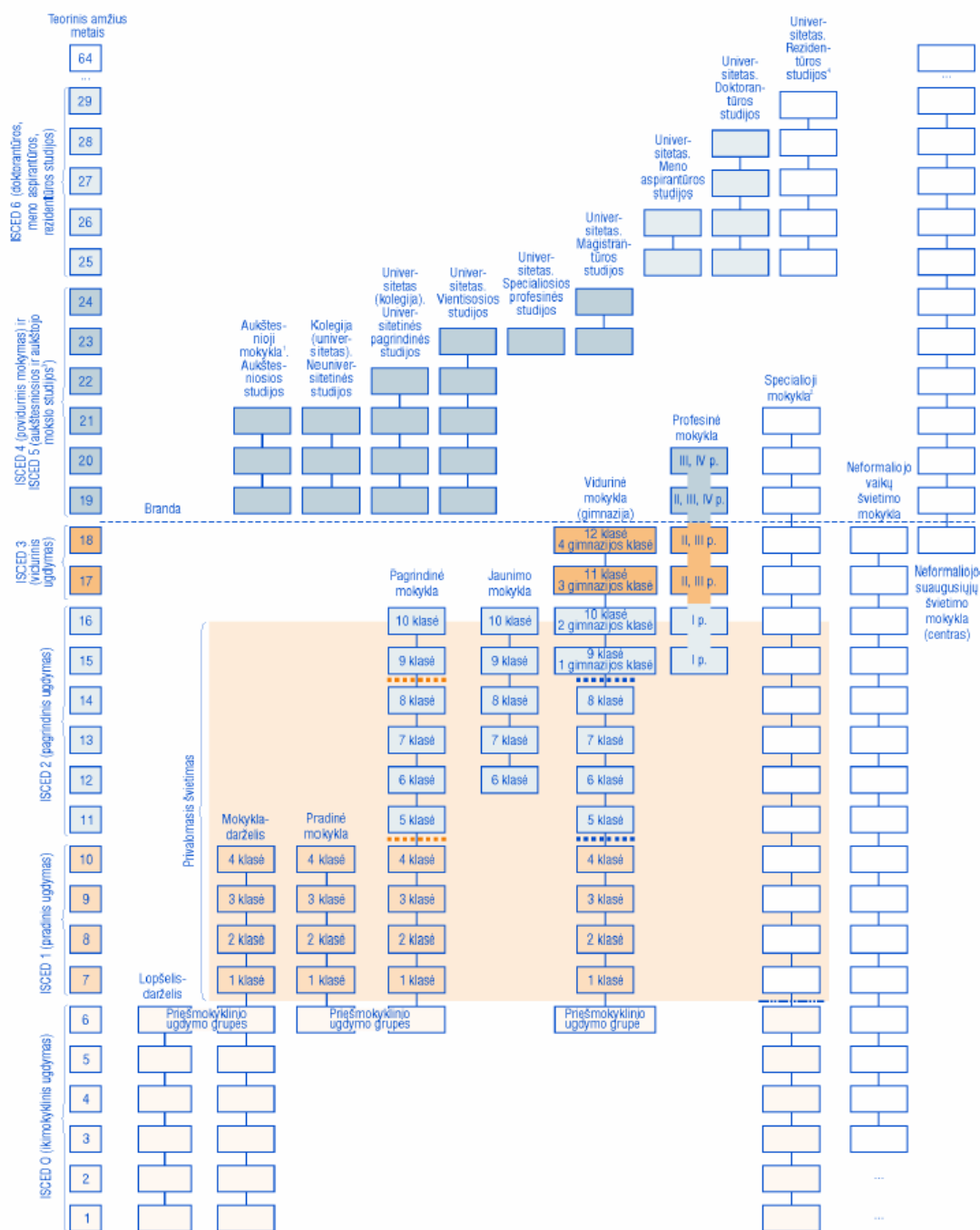
39. Egerovi L. ir D. Creating the plan to preserve or to improve school image. Prieiga per internetą: <http://www.fek.zcu.cz/cz/katedry/cecev/mes_mat/imangl/im_plan.htm>.
40. Inetgruotos komunikacijos samprata ir taikymo galimybės. Prieiga per internetą: <<http://www.infovi.vu.lt/ivs/biblioteka/temos/integkom.htm>>.
41. Lieporių vidurinė mokykla. Prieiga per internetą: <http://siauliai.mok.lt/lieporiai/>
42. Lietuvos mokslo ir švietimo transformacijos reikmė, tendencijos ir problemos. Prieiga per internetą:<www.infovi.vu.lt/ivs/biblioteka/temos/svietimas.htm#_Toc472244971>.
43. Lietuvos studijų sistemos aprašymas. Prieiga per internetą: <http://www.mokslas.lt/index.cgi?menu_item=study_system_description>.

-
44. Mokyklų tinklo pertvarka. Prieiga per internetą: <<http://www.siauliai.lt/siauliai/svietimas/mok-reformos.php>>.
45. „Saulėtekio vidurinė mokykla“ Prieiga per internetą: <http://www.sauletekis.lt/puslapis/index.php>
46. Švietimo ir ugdymo įstaigos. Prieiga per internetą: <http://www.siauliai.lt/siauliai/shared/viewtable.php?lentele=svietimas-istaigos>.

PRIEDAI

Lietuvos švietimo sistema

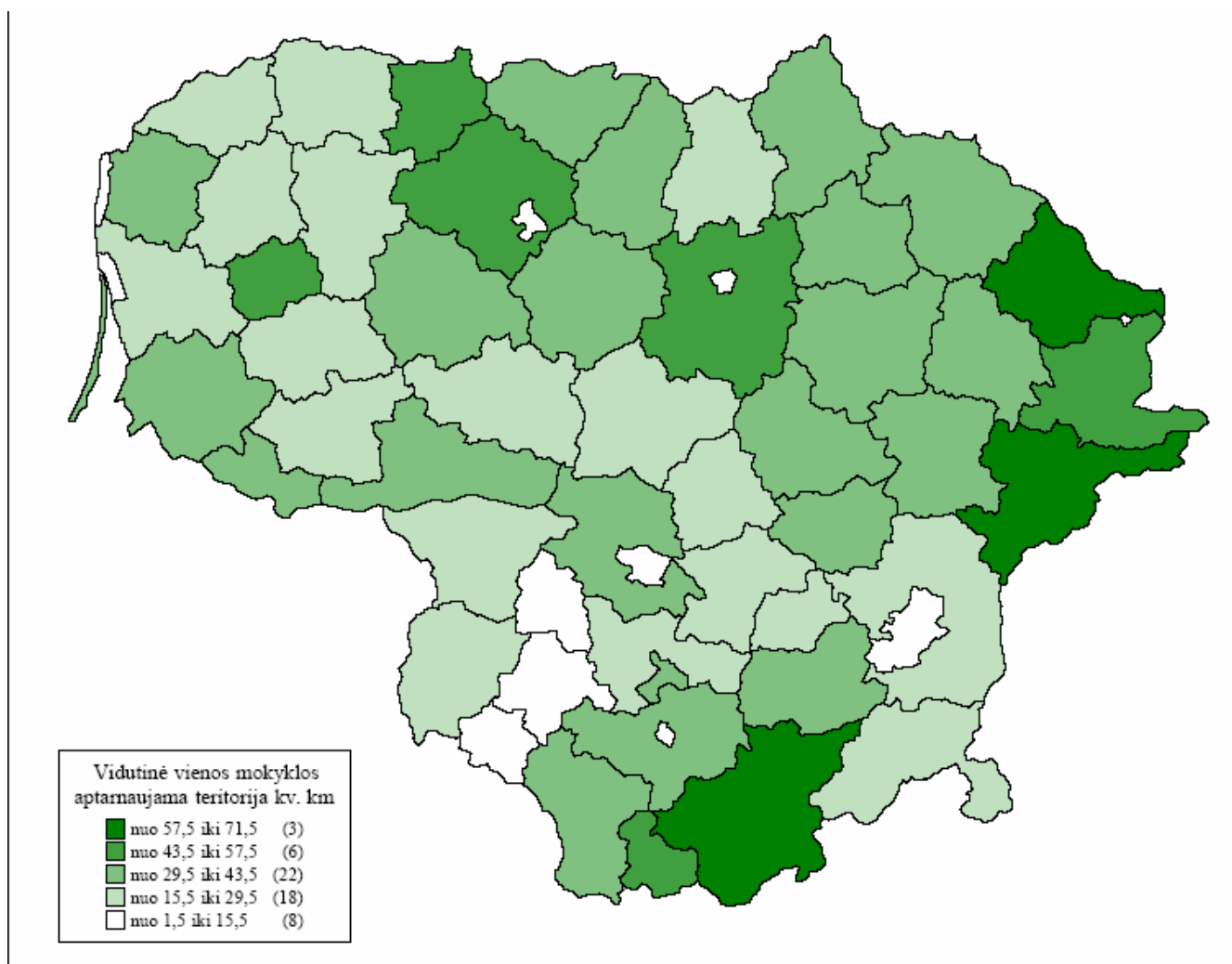

1 Prėmimas baigtas 2003 m.
 2 Specialiųjų poreikių vaikai gali ugdytis specialiosiose mokyklose arba bendrojo lavinimo klasėse
 3 Schemoje nurodyta dažniausiai pasitaikanti aukštojo mokslo studijų trukmė
 4 Rezidentūros studijos yra trečiosios pakopos studijos (kaip ir doktorantūros bei meno aspirantūros studijos), tačiau priskiriamos 5 švietimo lygmeniui (ISCED 1997)
 5 Kai kurios specialiosios mokyklos turi parengiamąsias klases
 6 Pagrindinė mokykla gali nevykdyti priešmokyklinio, pradinio ugdymo ir antrojo pagrindinio ugdymo turinio koncentro programų
 7 Vidurinė mokykla gali nevykdyti priešmokyklinio, pradinio ir pirmojo pagrindinio ugdymo turinio koncentro programų. Gimnazija atskiru atveju gali vykdyti pirmojo pagrindinio, pradinio ir priešmokyklinio ugdymo turinio koncentro programų

Šaltinis: Švietimo ir mokslo ministerija

Regionų bendrojo lavinimo mokyklų tankumo skirtumai

Skaičiavimai atlikti remiantis Statistikos departamento ir informacijos technologijų centro duomenimis.

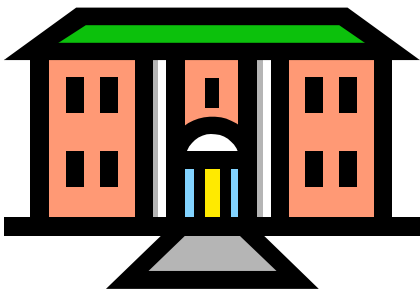

3. Kaip vertini šią šiuolaikinę Lietuvos švietimo sistemą?

Labai gerai   Gerai   Patenkinamai   Blogai   Labai blogai   Nežinau   Kita

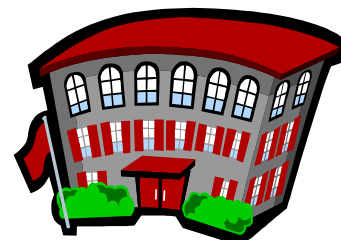
4. Kaip vertini šiuolaikinių mokyklų pastatų būklę?

Labai gerai   Gerai   Patenkinamai   Blogai   Labai blogai   Nežinau   Kita

5. Ar tu patenkintas savo mokyklos pastato būkle?

Taip   Taip iš dalies   Ne iš dalies   Ne

6. Kaip manai, kiek reikšmės renkantis mokyklą, turi šie veiksniai?

Sutvarkyta mokyklos teritorija (eksterjeras)	Labai daug	Daug	Nedaug	Visai neturi	Nežinau
Sutvarkytas mokyklos vidus (interjeras)	Labai daug	Daug	Nedaug	Visai neturi	Nežinau
Gera materialinė bazė	Labai daug	Daug	Nedaug	Visai neturi	Nežinau

7. Kaip manai ar turi įtakos mokyklos pastatų būklė tavo mokymuisi?

Labai daug	Daug	Nedaug	Visai neturi	Nežinau
------------	------	--------	--------------	---------

8. Tavo nuomone, ką reiktų mokykloje remontuoti ar patvarkyti? (pasirink svarbiausius 3)

Biblioteką	☐	tualetus	☐
sporto salę	☐	klases	☐
sporto aikštyną	☐	koridorių	☐
valgyklą, bufeto patalpas	☐	nieko nereikia remontuoti	☐
medicinos kabinetą	☐	nežinau	☐

Dėkoju už atsakymus 😊

„SAULĒTEKIO“ VIDURINĒS MOKYKLOS PASTATAS

LIEPORIŲ VIDURINĖS MOKYKLOS PASTATAS

